

Genesis

Wonawiiakowa

Mmko bukana na dagudaguna yisisiyeni. Yisisiya da metagha kubura itubugha, bi metagha wawaya situbugha da kate metagha dam Isrel itubugha. Mmko bukana sitoreyarayi da bata:

Chapter 1 da inagho 11 yawonawona da metagha God kubura da dagudaguna wawayidi iberadi. Mma takabiyawa da Adam da Eve waragututudi, Kein da Eibol, Nowa da kutukutuwa bi kate Babel barena gekirakiina.

Chapter 12 da inagho 50 yawonawona da metagha dam Isrel itubugha. Mma takabiyawa da Abraham waragututuna, natuna Aisik, tubuna Jeikap da kate Jeikap natunatuna yadi 12, nokona dam Isrel kadi dam yadi 12 kayekikidi.

Wawaya iiyabo mmko bukana igirumina gegha kana waghawagha iyawoneda bi akowa damdi korotodi sigeruwana da Mosis mmkodi waragututudi igiruma Isrel damdi kiiravidiye bi toudi akowa siyakabi da metagha God ivineyidi da touna yana wawaya bi awaki beradi ibera toudi kiiravidiye. Mosis mmko bukana memeda 1500 BC da 1230 BC basudiye igirumi.

Dagudaguna

¹ Ghuyoghuyone na, God abama da kubura ibera. ² Kubura na kanakita gegha torewiikayokayowanina bi kwebuna, wiididibara rarima wau-tapudi isowomumudi, bi God kanumina rarima wowodigha iyaghanoghanowa.

³ Bi God iwona bo, “Yeghana nama inarumaghatara” da yeghana irumaghatara. ⁴ God yeghana ikita da imiise; na yeghana da wiididibara ivibogabogaedi. ⁵ God yeghana ikwatuveni *Raghani* bi wiididibara ikwatuveni *Nubbasu*. Ravidu inagho bi didibara ipiika - gabudara dagudaguna.

⁶ Wasina bi God iwona bo, “Taraboga nama rarima basune da inibogabogaedi.” ⁷ Bi God taraboga ibera da rarimina ivibogaedi da bata situbugha. Bi tarabogine ibera, da rarima rogune bi kiidamove. Na itubugha. ⁸ Taraboga kiidamove ikwatuveni *Abama*. Ravidu inagho bi didibara ipiika - gabudara wiibatana.

⁹ Noko murine God iwona bo, “Rarima abama rogune gawara tanagha initaghomu, bi tanawa kanakanana inarumaghatara,” na itubugha. ¹⁰ Bi God tanawa kanakanana ikwatuveni *Kubura* bi rarima wiiwiitaghomidi ikwatuveni *Yegii*. Na God ikita da imiise. ¹¹ Bi noko murine God iwona bo, “Kubura sawara bogaebogae inigogodi, pei kiidi, da kiiuwa kiidi mma kubure sinagogo bi sinuwagha da ere peidi. Yadi tubugha nunudigha,” na itubugha. ¹² Wasina bi kubura kiiuwa bogaebogae ivigogodi, yadi tubugha nunudigha na God ikita da imiise. ¹³ Ravidu inagho bi didibara ipiika - noko gabudara wiiarobina.

¹⁴ Bi God iwona magha bo, “Yeghana abame sinarumaghatara bi raghani da nubabasu sini-bogabogaedi, bi toudi sinimatakira da raghani meyani gabudara, bodu da kwamra sinadagu, ¹⁵ bi abame sinakarata da kubura yeghana sinavereni,” na itubugha. ¹⁶ Na God yeghana ghamadi bata iberadi - gabudara raghani inibadeni bi nawaravi nubabasu inibadeni, bi kate bada kewokewo iberadi. ¹⁷ Na mmkodi abame itoredi na yeghana kubura sinavereni, ¹⁸ da raghani bi nubabasu sinibadedi, na yeghana wi-ididibarama ivibogaeni. Bi God ikita da imiise. ¹⁹ Ravidi inagho bi didibara ipiika - noko gabudara wiiruwaruvina.

²⁰ Wasina bi God iwona bo, “Sawara yawayawiidi bogaebogae rarima sinibonuvi bi manu kiidamo sinibonuvi.” ²¹ Na God yegii ighanidi ghamanakidi da gisigisidi mekodi rarime samakamake na iberadi, yadi tubugha nunudigha, bi kate bada manu roworowoyidi tupadi yadi tubugha nunudigha. Bi God ikita da imiise. ²² Na ivimiiseyedi bi iwonedo bo, “Ighana kovituwa wiipeyara da yegii konibonuvi bi manu bada kovituwa wiipeyara kiidamove.” ²³ Na ravidi inagho bi didibara ipiika - noko gabudara wiiimiikovina.

²⁴ Wasina bada God iwona bo, “Kubura ribiribi bogaebogae initubuyidi, yadi tubugha nunudigha: ananamanidi da gegha ananamanidi, ghamanakidi da gisigisidi” na itubugha. ²⁵ Bi God awaki tupadi iberadi, na ikita da imiise.

²⁶ Wasina bi God iwona bo, “Bi katana

wawaya tanabera mekeyudae, naboni touda mayimayiyida bi toudi kubura tupana sini-badeni da kate ighana, manu kiidamove, ribiribi tupadi, ananamanidi da gegha ananamanidi, ghamanakidi da gisigisidi, bi kate sawara mekodi tanave sasasaki.”

²⁷ Na God wawaya ibera tounamani mekeyune, da touna naboni.

Tomogha da wasike iberadi.

²⁸ Wasina bi God ivimiiseyedi bi iwona wiiy-oyowanedi bo, “Kovituwa da natunatumi sinakoroto, da kubura konibonuvi da konakoyayi, bi yegii ighanidi da manu kiidamove bi kate ribiribi tupadi mekodi tanave sasasaki konibadedi.”

²⁹ Bi God iwona bo, “Tagu kii tupadi ere peidi da kiiuwa ere peidi bogaebogae avereveremi da toudi tami kamikam, mmko kuburina debane, ³⁰ bi kubura ribiribidi tupadi da kiidamo manudi da kate sawara yawayawiidi tupadi mekodi tanave sasasaki - kiimatagha uwadi avereveredi kadikam,” da itubugha. ³¹ Wasina bi God sawara tupadi ibera na ikita da imiise kirakii. Ravidu inagho bi didibara ipiika - noko gabudara kana wiisix.

2

¹ Na mmkona metagha God abama da kubura iberadi bi kate sawara tupadi yawata ivitubuyidina ivikovini. ² Na God awaki iyaberaberana ikabitore, bi gabudara kana wiiseven na yana bag-ibagi tupadima iviyawitaveyana. ³ Bi gabudara

kana wiiseven ivimiiseyeni da ririmonina, basuna noko gabudarine awaki bagibagina iyaberaberana tupana ikabitore bi iviyawiitaveyana.

Yawe wawaya iberadi

⁷ Wasina bi Yawe God tanawa dobodobona ikabi da tomogha iberabi yawa-yawiina gigha bonayine iuvenarughuveni, na tomoyina irupapara.

⁸ Bi Yawe God raghani matane, Eden kubura kamone kwabu tana ikabununayi; da name tomoyina iberana itore. ⁹ Bi noko gawarine iberabi da dobodoboma kii warawaratetedi sigogo - kadi kita svinuwakayowana bi kadi kam simiise. Tanavina basukiine na kii bata, yawa verevereyana kiina da akowa verevereyana kiina meko wawaya uwana sinakani na akowa sinakabi awaki miisena da berona.

¹⁵ Wasina bi Yawe God - tomoyina ikabi da Eden kwabuna kamone itore da iyabigeni bi iyakoyayi.

¹⁶ Bi Yawe God - tomoyina iwonawiiyoyowani bo, “Kwabu kamone kii tupadi uwadi na kunakam,

¹⁷ bi kii meko wawaya inaberadi da awaki berona da awaki miisena sinakovina gegha uwana kunakanina, memeda uwana kunakanina rotomanina tam kunarabobo.”

¹⁸ Bi Yawe God iwona bo, “Mmkona gegha iyamiise da tomogha tanaduma inamakena. Kana gwabigwabiyanan anabera da iniwiiteni.”

¹⁹ Wasina bi tanawa dobodobo nama kwabu ribiribidi tupadi da kiidamo manudi tupadi iberadi. Bi kate ipiikedi bi iyakita da metagha tomoyina iyiwaghawaghayedi; bi metagha

ribiribi tupadi iviwaghawaghayedi na wasina kadi waghawagha naboni. ²⁰ Na tomoyina ribiribi tupadi, kiidamo manudi da kate ribiribi tupadi gegha ananamanidi iviwaghawaghayedi, bi gegha ribiribi tana rubana da tomoyina iyagwabiyeni da kanawiiwiita.

²¹ Na Yawe God ibera da tomoyina ikenayakuka, bi raghanina iyakenakenana, ghabaghabana irikena tana ikabitaveni bi gawarina vighoma igudu. ²² Wasina bi Yawe God tomogha ghabaghabana irikena ikabitavenina tounama wasike ibera, bi ikabi ipiikeni tomoyina biidi. ²³ Na tomoyina iwona bo,

“Eka! Katada tagu mayimayiyigu - irike tagu irikeguma, bi vigho tagu vighoguma, na kana waghawagha *Wasike*,

basuna touna tomogha gwabinama ikanibu.”*

²⁴ Na noko kiiravine tomogha tamananaki da sinananaki inakuyovedi bi inanagho wavinena teya sinikapudi, da toudi tubugha tanagha.

²⁵ Bi tomoyina wavinena teya na ighanidigha, bi gegha siyisinimayaghana.

3

Wawaya yadi anibekuna

Raghanina God Kubura ibera, na sawara tupadi miisedi, da wawaya miisedi. Mmko waragututuna

---

* **2:23:** Hibru gamodima sisiya tomogha da wasike kiiravidiyi na waiyanidi mayimayiyidi. Tomogha sawoneni da is bi wasike sawoneni da issah. **2:24:** Mrk 10:7,8

na metagha berona irughu kubure. Waragututuna na mota gwabinama idaguni.

¹ Wasina bi mota touna wiiyaba iyakowa kirakii gegha ware ribiribi dipa mekodi Yawe God iberadina naboni. Bi raghani tana mota ipiika da wasikena iwoneni bo, “Wiisuwona God iwona da, ‘Mmko kwabuna kamone kii tupadi uwadi gegha konakamna?’ ”

² Na wasikena mota iwonenabodeni bo, “Gegha, toumii kii tupadi mmko kwabuna kamone uwadi kanakam, ³ bi God iwonemii bo, ‘Kii kwabu basukiine yamiimiirina uwana gegha konakanina, da konakabitowoyina, bi konaberana konarabobo.’ ”

⁴ Na mota iwona bo, “Noko wiiyaba, kate gegha konarabobona! ⁵ God noko iwonenina, basuna iyakovi da raghanina uwana konakanina inaberami da matami sinaruyeghana, da tami naboni God na awaki miisena da berona na konakovi.”

⁶ Na wasikena ikita da kii uwana kanakam ivinuwakayowana bi kiina ivimatakonakona, da kate kiina nuwagiura iyavereni, na uwana mududi iyouna bi ikam; da kate mududi moghanena nama yawata na ivereni, da touna bada ikam. ⁷ Wasina bi yadi batabata matadi siruyeghana, da sakowa bi sinoghota da ighanidigha; na bidogo rugurugudi siwaturatawatawana naboni kwama da sivikasibabara.

⁸ Bi ravidu duduvine na tomoyina wavinena teya Yawe God kwabu kamone iyapepewa na kwarituna siwaiyaneni, na toudi kii dughudughudi kamodiye Yawe God sikowoyeni da gegha iyakitadina. ⁹ Bi gegha, Yawe God

tomoyina ikwatuwiidagu bo, “Tam meme barasina?”

¹⁰ Tomoyina iwonabodeyana bo, “Kwabu kamone kuyapeepewa na awaiyanem bi anaghara kiiravine na akowogha, basuna tagu ighanigugha.”

¹¹ Na Yawe God iwona bo, “Iiyabo iwonem da tam ighaningha? Bo noko kiina uwana meko avigesiyem da gegha kuyakani na kukani?”

¹² Tomoyina iwona bo, “Wasike gwabiguve kutore na touna kiina uwana iveregu na akani.”

¹³ Wasina bi Yawe God wasikena iwoneni bo, “Mmko awaki berana tam kubera?”

Na wasikena iwona bo, “Mota iviyabegu na uwana akani.”

Yawe God metagha aro iveredi

¹⁴ Na Yawe God mota iwoneni bo, “Tam mmko berana kubera kiiravine na aro kunakabi;

ribiribi tupadi ananamanidi da gegha ananamanidi kamodiye,

na tam kawagha aro kunakabi:

kata da nabo inagho na tam dobodobo debanagha kamokamomma kunasasa,

bi popoku kunakamkam yam yawa kamone.

¹⁵ Bi anaberam da wasike teya nonowa koninuwapughu kabivivirana;

kate anabera da touna nosinosina da tam nosinosim nonowa siniaviya.

Touna nosina gayamim initugudaguda bi tam touna nosina kayegiduna kunarutarayi.”

¹⁶ Bi kate wasikena iwoneni bo,

“Tagu yam ropeya nuwapoyina aniragasi da
sinivisi teya bi simira gisigisi kuni
tubuyi.

Bi yam wiina da moghanem kuni badeni,
bi gegha,
da touna tam inibadem.”

¹⁷ Bi kate bada tomoyina iwoneni bo,
“Wavinem gamona kukabisisireni da kii uwana
kukani, meko avitarababaranem awona bo,
‘Gegha uwana kunakani,

na noko biidi tam yam bera kiiravine na
mmko tanavina iimimagi.

Bi yam yawa tupane na sinivisiye kunabag-
ibagi bi kunawawa kunakam.

¹⁸ Bi tanavina dinamona iyiyodi da modimodidi
inigogodi yam kwabu kamone kiiravimve,
bi karayaba dipa kunakam.

¹⁹ Bi bada kunabagibagi kirakii kukuma inaturim
da kamkam kunabanani,
patana da kunaveramagha dobodobove,
basuna tounama kutubugha.

Na tam dobodoboma kutubugha kiiravine,
na bada kunidobodobo magha.’ ”

²⁰ Wasina bi Adam wavinena ivi-
waghawaghayeni Eve, basuna touna wawaya
tupadi kiiravidiye na katare inisinada.* ²¹ Bi
Yawe God ribiribi ghunighunidima kwama ibera
Adam wavinena teya kiiravidiye, bi ivikotedi.

*Yawe God, Eden kwabunama Adam ivikanibu-
veni*

---

* **3:20:** Hibru yadi gamoma waghawagha Eve waiyanina naboni
sisiya yawa.

²² Wasina bi Yawe God tounamani iwonena mayeni bo, “Aa, katana tomogha touda naboni, na iyakowa da awaki miisena bi berona. Na touna gegha wiiwaghasina inakabi da imana inakoghasi bi kii meko yawa yavereveryana na uwana inakiyapuri da inakanina, kate bi inamake waghata.”

²³ Na Yawe God noko kiiravine tomoyina wavinena teya Eden kwabunama ivikanibuvedi da dobodobone inawawa mekonama touna itubughana. ²⁴ Wasina bi Yawe God iviporadi bi murine, na Eden kwabune raghani matane serubim[†] ivikoyayidi bi kate seri wiibububuna wiikuwamiwamirina, nabo da mabo itore da yawa vereveryana kiina kana keda sinakoyayi bi sinitarababareni, da wawaya kiine gesiyapiikana.

4

Kein da Eibol

¹ Adam, wavinena Eve teya sivimumurana, da iropeya bi ivituwa da Kein itubugha. Na Eve iwona bo, “Yawe God yana wiiwiita kamone natugu tomogha avitubuyi,” na kana waghawagha ikwatuveni da Kein.* ² Bi muriye ivituwa magha da natuna ivibata bi ikwatuveni da Eibol.

[†] **3:24:** Serubim na gegha akakovidina bi toudi na kanukanuma ere-mabemabedi iiyawogha gawara kabikabikuwayidi sakoyakoyagha. * **4:1:** Hibru yadi gamoma waghawagha Kein yana basuna avitubuyi.

Bi sivimagura murine, Eibol, na ribiribi kadi waghawagha sip iyakoyakoyagha, bi Kein na kiiuwa iyawawawa tarana kamodiye. ³ Raghani tana, Kein yana kiiuwa muduna ipiikedi da Yawe God biidi isuwara, ⁴ bi Eibol na yana ribiribi kamodima nigenige mududi iyiyarokodi ivikasunughana bi taridi miisedi ipiikedi da Yawe God biidi isuwara. Yawe God na Eibol yana suwara teya kiiravine iviwaghasineni, ⁵ bi Kein yana suwara teya kiiravine na Yawe God gegha iyiwaghasineni. Na Kein nuwanuwana ipughu kirakii, bi ibera da mayiyina ibero da touna ivinuwapoya.

⁶ Wasina Yawe God, Kein iwoneni bo, “Awaki biidi nuwanuwam ipughu? Awaki biidi mayiyim kanakita ibero? ⁷ Memeda bera miisedi kuyaberabera na ayiwaghasinem. Bi meboda bera beroberodi kwaberabera na, kukita yapori! Basuna berona nama ririmve, ikowogha naboni ware ribiribi dipa yikoyakoyagha da tam inaggonakurim. Yana wiina da inibadem, bi tam kunimaragata da kunagetawani.”

⁸ Wasina muriye na Kein tiinaru Eibol iwoneni bo, “Tana kanibu wareregha tana pepewa.” Raghanina toudi name warereye, na Kein tiinaru igogonakuri da ikasunuyi.

⁹ Noko berana murine Yawe God, Kein ivitarakiyaneni bo, “Tiiru Eibol meme?”

Na Kein iwona bo, “Gegha ayakovi da meme. Bi tagu gegha touna kanakoyakoyaghana.”

¹⁰ Bi, Yawe God iwona bo, “Awaki biidi mmko berana bero kirakiina kubera? Tiiru kukasunuyi,

bi akitana iikanighughuveni, da ware ganiganina dobodoboma iyakwatukwatu da kanarabobo biwana kabina biidi. ¹¹ Bi katana mma naboni animagim. Tiiru kukasunuyi na ibera da dobodobo ganiganina yasususu, na katana gegha rubana mmko tanavine kunawawana. ¹² Bi katana mmko tanavine kunawawana kate kam gegha miisedi inaveremna. Wasina, kata da nabo inaghona gegha ere yam meyagiina bi tam kedakedagha kunapeepewa wapawapa.”

¹³ Wasina Kein, Yawe God iwoneni bo, “Kagu aro na iragata kirakii da tagu anippiiyeni. ¹⁴ Tam kata mmko tanavinama kuvikanibuvegu da mayiyimma kwiikowoyigu. Da tagu anikedakeda mmko kuburine, bi wawaya iyawogha sinabananigu na sinakasunuyigu.”

¹⁵ Wasina Yawe God iwonena bo, “Gegha tana! Iiyabo inakasunuyimna, wiisuwona da kambiwa kiiravine, na iiyabo inirabobom na vita ghamakirakiina inakawari.” Bi Yawe, Kein debane matakira ivikarapasi, da iiyabo inabanani na gegha inakasunuyina.

²⁵ Bi Adam, wavinena teya sivismurana magha, da tomogha ivitubuyi. Bi ikwatuveni da kana waghawagha Set,[†] basuna Eve iwona bo, “God, wawaya tana iveremayegu da Eibol kana wiitaparara kiiravine, basuna Kein tiinaru ikasunuyi.”

²⁶ Wasina bi Set bada ivituwa da natuna tomogha itore, bi ikwatuveni da Inosi. Noko ragha-

---

[†] 4:25: Hibru yadi gamoma waghawagha Seti yana basuna iveremayegu.

nine Inosi iyamakamakena, wawaya sidagu Yawe God siyakabekabepepi.

6

Wawaya yadi bera beroberodi

⁵ Yawe God ikita da wawaya yadi bera beroberodi iragata kirakii, bi bada awaki nonowa siyanoghonoghota, bo awaki siyigiugerogerora na ibero kirakii. ⁶ Na noko kiiravine Yawe God ivinuwabero bi inoghota da wawaya mmko kuburine itoredi, na kiiravine ivinuwapoya. ⁷ Bi iwona bo, “Wawaya tupadi mmko kuburina debane anagigirataveni, iinuwapoya da aberadi. Na noko kiiravine tagu, wawaya tupadi da ribiribi ghamadi da gisigisidi, sasasadi mmko kuburina debane da manu tupadi kiidamove saroworowogha na aniberodi.” ⁸ Bi Nowa kabikuwaye imake yapora na Yawe God ivinuwamiise touna biidi.

Nowa waragututuna

⁹⁻¹⁰ Nowa, natunatuna teya waragututudi naboni:

Nowa kawagha na tomogha kabikabikuwayina bi kate gegha ere yana berona mmko kuburine nokodi raghanidiye, na God yawata siyiturana yapora. Touna ivituwa da natunatuna yadi aroba, kadi waghawagha Sem, Hem da Jeipet. ¹¹ Bi kata God mmko kuburina ikita da ibero kirakii bi wawaya meghamegha na wiikayotaketowana kamone siyamakamake. ¹² God ikita da wawaya tupana yawa beroberodi kamodiye

siyamakamake na mmko kuburina sivibero kirakiyeni.

¹³ Na God, Nowa iwoneni bo, “Wawaya yadi berawapawapae na kubura tupana sivibero kirakiyeni, noko biidi awiiwiini da wawaya tupana nama samakamake na aniberodi. Bi kate sawara tupadi mmko kuburine bada anagigiratavedi.

¹⁴ Bi mmkona awaki kunabera: Waga ghamanakina kiiravimve kunayoghani. Kii maragasidi bi kakokakodima kunayoghani. Kamona tupana kunatupayararayi. Bi wagana kubuna da kamona pakima kunapasidi. ¹⁵ Naboni kunayoghani: da yanaguri 140 mitas, yananaba 22 mitas, bi yanagae 14 mitas. ¹⁶ Bare kubu kubera, bi bonagha gegha ghamadi bare kubu bi papa basudiye kunabera da wagana kunikenavivivireni. Waga papana nawanawane matamketa kutore. Bi wagana kamone na kawii guridi aroba kuberadi: Tana wowone, tana basune bi tana rogune.”

¹⁷ God iwona bo, “Kuwaiyana, tagu kutukutuwa ghamana anipora da mmko kuburina tupana inakutuvi, bi sawara tupana yawayawiidi bo samakamakena iniberodi. ¹⁸ Bi yagu wiisuwona ghamana gwabimve atoretore. Tam, wavinem, natunatum, da natunatum natuwavinedi yawata tupami wagae konarughu. ¹⁹⁻²⁰ Ribiribi mayiyi bogaebogae batabatighate wagae kunuwana, tam yawata. Manu tomoyina tana da wasikena tana bi ribiribi ghamanakidi bada naboni, bi kate ribiribi gisigisidi sasasadi tupadi, da yawayawiidi sinamake. ²¹ Bi kate

kam bogaebogae kunuwana kiiravimve, yam rakaraka, da ribiribi tupadi kiiravidiye.”

²² Wasina Nowa bera tupana metagha God iwonenina naboni ibera.

7

Kutukutuwa idaguni

¹ Yawe God, noko kiiravine Nowa iwoneni bo, “Yam rakaraka yawata wagae korughu, basuna akita da wawaya tupadi kamodima na tam kabikuwaya kirakiim. ² Bi ribiribi miisedi tupadi mekodi iiwaghasinem na makidi yadi seven bi yagaridi bada yadi seven kunakabidi. Bi nokodi ribiribi dadabudi na bata kawagha kabidi - makina da yagarina. ³ Bi kate bada manu roworowoyidi tupadi bogaebogae kuyouna, to-motomoyidi yadi seven bi kadi wiibatatabata wasi-wasikedi yadi seven. Mmko kunabera na ribiribi da manu bogaebogae tupadi mmko kuburine sinamake bi sinituwawiipeyara magha. ⁴ Bi gabudara yadi seven murine na, amra aniporani inayowogha da mmko kuburine inakiyara da gabudara 40 da nubabasu 40, bi mmko kuburina debane sawara tupadi yawayawiidi aberadi na anagigiratavedi.”

⁵ Wasina Nowa bera tupana metagha Yawe God iyawonewonenina ibera.

¹⁷ Kutukutuwa inowiiwoneni da gabudara 40 na, rarimina isisiragasi da iviwautapu na waga irutenam igae da kubura igetawani.

²³ Wasina bi, Yawe God mmko kuburine sawara tupana iviberodi. Wawaya tupadi, ribiribi ghamadi da sasasadi da manu roworowoyidi tupadi sirabobo. Wasina Nowa, yana rakaraka bi ribiribi bogaebogae da manu tupadi nama waga kamone na toudi kawagha simakae.

8

Kutukutuwa imama, bi tanawa ikanakana murine na.

Kutukutuwa tughurina

¹⁵ Na God ivisisiya Nowa biidi iwona bo, ¹⁶ “Wavinem, natunatum da natuwavinedi teya waga kokanibutaveni koyowogha. ¹⁷ Sawara yawayawiidi tupadi yawata kabitavedi sinayowogha - manu, ribiribi da mekodi tanave sasasadi - da sinituwa wiipeyara da mmko kuburina tupana sinibonuvi.”

¹⁸ Wasina, Nowa, wavinena, natunatuna da natuwavinedi teya waga sikanibutaveni. ¹⁹ Bi kate ribiribi tupadi, manu da mekodi sasasadi kadirokone waga sikanibutaveni bada siyowogha.

²⁰ Wasina bi Nowa, suwara gibugibu gawarina ibera bi ribiribi da manu miimiisedi mekodi Yawe God iviwaghasinedi suwara kiiravinena, yadi tubugha nunudigha tatadigegha iyouna bi ere tupadi igibu da Yawe biidi isuwara, suwara gibugibu debane. ²¹ Raghanina Yawe God mmko suwarina pughuna imaghani da ighabu, na nuwanuwana kamone iwona bo, “Akovi da wawaya na ededa raghanine noghota

berodi nuwanuwadiye sanoghonoghota na sada-guni, bi Tagu kate gegha meyani mmko kuburina anakasiwiibero mayenina, bagune akovi da wawaya awaki siberana. Bi bada kate gegha sawara yawayawiidi aniberodi da ware kata aberana naboni.

²² Raghanina kubura inamakamakena, wawa da yaba, bodu da kwamra, kiyara da gabudara raghani da nubabasu, sinanagho wiikarukaru, da gegha sinakovi.”

9

God yana Wiisuwona Nowa biidi

¹ Wasina bi God, Nowa da natunatuna teya ivimiiseyedi bi iwonedo bo, “Kovituwa da yami koroto inaragata bi mmko kuburina tupana konibonuvi. ² Bi ribiribi ghamadi, gisigisidi bi sasadi mmko kuburine, bi manu da kate ighana, anaberadi da tami sinanagharena kirakiiyemi. Bi tupadi na konibadedi. ³ Sawara yawayawiidi tupadi na kamikam. Ware naghove kii matagha uwadi averemina naboni, bi katana sawara tupadi avereveremi da kamikam.

⁴ Bi tami iyuwa ere ganiganina gekonakani, basuna ganigani touna yawa kayena, bi memeda kanina konawiinina ganiganina inadiororotaveni bi muriye konakani.

⁵ Bi ribiribi tana wawaya inaburavi na noko ribiribina aro inakabi. Bi mmko naboni, memeda

iiyabo wawaya turana inakasunuyi, na tagu, noko wawayina aro anavereni. ⁶ Tagu, God, wawaya aberadi da mayimayiyigu noko kiiravine iiyabo wawaya turana tana inakasunuyi na touna wawayina sinakasunuyi.

⁷ Bi kata tami, kovituwa bi yami koroto inaragata da mmko kuburina tupana konibonuvi.”

⁸ Wasina God, Nowa, natunatuna teya iwonedo bo, ⁹ “Kowaiyana, mmko raghanine yagu wiisuwona tami biidi atoretore bi bada raghani murine nosinosimi kiiravidiye ¹⁰ bi kate ribiribi yawayawiidi mekodi tami yawatana - manu, meygii da garagara ribiribi tupadi - kate mekodi tami yawata wagama kokanibuna, tupadi raghani murine mmko kuburine sinamake na kiiravidiye. ¹¹ Yagu wiisuwona tami gwabimiye atoretore, da gegha meyani kutukutuwa tana anawona inatubugha da sawara tupadi yawayawiidi inirabobodi, bi kate mmko kuburina iniberona.”

¹² Bi God iwona bo, “Mmkona wiisuwona matakirina tagu bi tami basudaye, da sawara tupadi yawayawiidi kiiravidiye raghani muriye. ¹³ Yagu wurere, uwaye anatore da wiisuwona inimatakireni da tagu bi sawara yawayawiidi kiiravidiye mmko kuburine. ¹⁴ Raghani nonowa abama, karekarewama anasowo bi wurere inarumaghatara na uwaye konakita, ¹⁵ bi inabera na ananoghosi da yagu wiisuwona matakirina tagu bi tami da sawara yawayawiidi

tupadi biidi, na gegha muriye kutukutuwa yawa tupana iniberona.”

11

Babel barena kiidamo kirakiina

¹ Dagudagune, na wawaya tupana mmko kuburine na yadi gamo tanagha, bi sisiyidi mayi-maiyidi siyisisiya. ² Noko raghanine na wawaya sivikedakeda raghani matana kubure sitaveyana, da gawara tana ruwiipikapikana sibanani Sainai kubure da name sikwanatu bi simake.*

³ Bi toudimani sivisisiya da siwona bo, “Kopiika, dobodobo tana youna tana kabiwiipakipaki brik tanabera bi tanagibu da sinakakokako.” Bi naboni sibera, da toudima bare siyayoghana akima wasadi bi pakima siyapasi da siyakabitawana. ⁴ Bi toudimani siwonena mayedi bo, “Kwanatu ghamana kiiravidaye, bi bada bare tana teya tanayoghani inagee kirakii inanagho abame. Naboni tanabera da kada waghawagha inaragata bi gegha mmko kuburine tanimosaredana.”

⁵ Bi gegha Yawe God iyowogha da, kwanatuna da barena geekirakiina yawata, mekona wawaya siyayoghayoghani na iyakita. ⁶ Bi iwona bo, “Me-boda mmko na dam tanagha bi gamo tanagha sisiya. Bi kata mmkodi beradi sidagu sinabera na raghani muriye na awaki sinawiiwiini berana, rubana sinabera. ⁷ Noko biidi, tanayowogha da yadi gamo tanawamiri bi sininagonagowana kabivivirana.”

---

* **11:2:** Babilon kuburina

⁸ Wasina Yawe God ikasiwiimosaridi na sivi-bogabogae kubura tupane da kwanatuna siyayoghayoghanina sikabitore. ⁹ Wasina, noko kiravine kwanatuna sikwatuveni da Babel, basuna Yawe God name, wawaya tupana yadi gamo iwamiri,† bi bada name ikasiwiimosaridi da sivi-bogabogae kubura tupane.

12

Raghani iguri inagho muriye na Nowa, natuna Sem nosinosina kamodima, Abram itubugha.

Yawe God, Abram ikwatuveni

¹ Bi Yawe God mma naboni, Abram iwoneni, “Yam kwanatu, yam dam da yam rakaraka kukuyovedi bi kunagho da gawara tana avineyina bi muriye aniyevemna nabo. ² Da nosinosim korotodi anaverem bi sinituwa wiipeyara da yadi koroto inaragata. Bi animiiseyem da kam waghawagha inaragata da wawaya sinakabikarawayem. Bi tamve na wawaya bada miisena sinakabi.

³ Raghanina wawaya sinimiiseyem na, animiiseyedi.

Bi memeda wawaya sinisisiya berovem na, tagu aro anaveredi.

Tamve na dam tupadi, mmko kuburine animiiseyedi.”

⁴⁻⁵ Noko raghanine Abram kana bodu 75, bi wasina metagha Yawe God iwonenina naboni ibera, touna, wavinena Serai bi tiinaru natuna, Lot, Haran kuburina sikuyoveni. Yadi sawara tupadi

---

† **11:9:** Hibu gamodima Babel waiyanina yana basuna naboni wamira. **12:1:** Acts 7:2,3

sikawara da ribiribi bi yadi wiibagubagurana wawayidi Haranne siyounana, da Kenen kubure sitouya sinagho.

Bi sipiika kubura kana wiibarabarate, ⁶ na Abram, yana dam teya noko kuburina sipepewa rughuwoneni sinagho gawara tana, Sikem kwanatuna ririne. Bi name tomogha kana waghawagha More yana kii ghamanakina ririne sivitaki.* (Noko raghanine na Kenen damdi patana nama siyamakamake). ⁷ Name Yawe God ivimaghatara mayeni Abram biidi bi iwona bo, “Mmko, Kenen tanavina tam nosinosim anaveredi.” Na Abram, suwara gabugabuna gawarina ibera, meme Yawe ivimaghatara mayenina gawarine.

Kenen kuburena, Abram yana wawaya teya siyapeepewa wapawapa, meyagii bi meyagii. Toudi bare gegha siyayoghana bi kiregoru sabera bi rogudiye samake. Bi raghanina satouya gawara tane make biidi, na yadi kiregoru sanokutavedi, bi ribiribi kadi waghawagha kamel debadiye satoura, da sakawara sanagho.

Toudi gegha pei siyawawawana, bi ribiribi siyakoyakoyagha. Yadi ribiribi mududi siyakamkam bi wawaya biidi kam kiiravine mududi siyigimona. Abram yana wawaya teya na wit wawaya bogae gwabidima siyagimogimona. Mmkodi witdima parawa siyaberabera bi bred siyagibugibu.

---

* **12:6:** Kenen damdi kadi makoya mmko kiina rogune siyapepetedi. **12:7:** Acts 7:5

13

Abram da Lot sivibogabogae

⁵ Noko raghanine, na Lot patana Abram teya siyapeepewa. Bi yana sip da kau na peyaridi bi yana rakaraka da wiibagubagurana. ⁶ Toudi ribiribi sivorapeneyana na sipeyara kirakii da kadikam gegha rubana, bi kate yadi bata na gerubana da gawarina tanagha siyamakena.

⁸ Na Abram, Lot iwoneni bo, “Kuwaiyana, touda rakarakada bi gegha tanikawakereyana, bi yada ribiribi kadi koyakoyagha bada gegha sinirouwa kabivivirana. ⁹ Wasina tani bogabogae bi tananagho gawara mududiye tanamake. Noko kuburina naghodaye kukita, meko nawana kunawiiwiini na kuvineyi, da kunagho name kunamake. Memeda katiiyamve kunanagho na, tagu dugemve ananagho. Bi dugemve kunanagho na, tagu katiiyamve ananagho.”

¹⁰ Nokona Yawe God, Sodom da Gomora kwanatudi gegha iyiberodi raghanine, bi muriye iviberodi. Wasina bi Lot ikayogagawa bi ikitawivera da Jordan tanavina ruwiipikapikadi tupana ikita, patana da Jor kwanatune na ere rarimidi bi moumouridi ware Yawe God yana tarana Iden kwabuna mayimayiyina,* bo Ijiptne tanawa miisedi naboni. ¹¹ Na Lot, Jordan rarimina ririne, tanawa ruwiipikapikana tupana ivineyi kiiravine bi yana wawaya teya raghani matane sitaveyana.

---

* **13:10:** Iden tarana (Genesis 2:8).

Bi mmko kedane, sivibogabogae. ¹² Abram, Kenen kubure ikwanatu, bi Lot, kwanatu viya ruwipikapikaye riridiye imakeyowogha, bi Sodom ririne ivitaki. ¹³ Sodom damdi yadi bera ibero kirakii, bi bera berokirakiidi Yawe God matane siyaberabera.

¹⁴ Lot, aghunanaki ivibogaeni bi murinena, Yawe God, Abram iwoneni bo, “Kukita wiiveravera yapoyapora inanagho da meme matam inatupona. ¹⁵ Mmko tanavina kwakitakitana tupana, tam da nosinosim teya anaveremi, da konirapenena waghasi. ¹⁶ Nosinosim korotodi anaveremna gegha rubana da wawaya sinakabiyawa, naboni ware egha mmko kuburine, na gegha tana iiyabo rubana da nosinosim inakabiyavidina. ¹⁷ Mmko tanavina tupana tam avereverem, na wasina kunagho, kunapepewa wiikenavivireni bi kunakita yapoyapori.”

¹⁸ Wasina Abram itouya ikanibau da Hebron kubure, Mamri yana kii kabikabikarawayidi gwagwaridiye ivitaki. Bi name suwara gabugabuna gawarina tana ibera da Yawe God iyapepeteni.

Raghanina Lot, Sodom kwanatune iyamaka-makena, kiikiwawo ruwamaruwa sigogona sipi-ika Sodom da Gomorama. Nokodi kiikiwawo ruwamaruwa, Sodom da Gomora kana wiiwiyo-gha totomoyidi sigeiwayidi.

14

Lot sirutayini bi Abram ikabimayeni

11-12 Kiikiiwawo ruwamaruwa yadi wawaya yawata, Sodom da Gomora damdi yadi sawara tupadi sikawara, da kadikam yawata. Bi kate Abram, tiinaru natuna, Lot, na Sodomne iya-makamake na sirutayini da yana sawara yawata sikawara, bi sitouya sinagho.

13 Bi tomogha tana wiirouwa kamonama ivikanibu iveraiipiika Abram biidi, da awaki wiirouwa kamone itubugha na tupana iwoneni, bi noko raghanine na Abram, touna Hibru tomogha, bi Amori dam tomogha kana waghawagha Mamri yana kii kabikabikarawayidi gwagwaridi riiridiye iyamakamake. Bi Mamri yana rakaraka Iskol da Ena yawata na Abram teya siyitoghatii, bi wiiwaghasina sibera da wiirouwa raghanine na siyiwiita kabivivirana.

14 Na raghanina Abram iwaiyana da kiikiiwawo ruwamaruwa, natunaru Lot sirutayini na yana wiiyogha tomotomoyidi yadi 318 nama yana dam kamone situbugha siyamakamakena ikwatu wiitaghomidi bi kiikiiwawo ruwamaruwa yadi wawaya yawata sirukwavinidi sinagho patana da Dan kwanatune. 15 Nubabasuve na Abram yana wiiyogha tomotomoyidi iyarayidi ribayeribaye, bi keda bogaebogaema sigogona kiikiiwawo ruwamaruwa yadi wawaya yawata biiyadi da sigeiwayidi. Bi siverataveyana na sirukwavinidi sinagho patana da kwanatu kana waghawagha Hoba, nokona Damaskas kwanatuna bi nabo. 16 Da sawara siyapina tupadi bi kate natunaru Lot na yana sawara iyouna magha bi bada

yawata na wasiwasike da wawaya iyyawogha kiikiwawo ruwamaruwa yadi wawaya yawata sirutayinidina iviveramayidi.

Melkasidek, God ivibabiini da Abram iyimi-iseyeni

¹⁸ Wiirouwa murine Melkasidek, Salem kwanatuna kana kiiwawo bi God Kiidamo Kirakiina yana **prist**, Abram verabodenina biidi, na bred da wain ikawara ipiika bi ivereni. ¹⁹ Bi ivimiiseyeni mma naboni iwona,

“Abram, God Kiidamo Kirakiina,
iyyabo abama da kubura ibera,
na inimiiseyem.

²⁰ God Kiidamo Kirakiina,
iyyabo iviwiitem da kam aviya kugeiwayidi
na tanakabepepi.”

Wasina, Abram sawara aviya damdi gwabidima iyouna, na riba yadi ten iberadi, bi tanaikabitaveni da Melkasidek ivereni.

15

Yawe God, yana Wiisuwona Abram biidi ibera

¹ Raghani muriye Yawe God mimeu kamone Abram biidi ivisisiya iwona bo, “Abram, gegha kunanagharana. Tagu na kam babara, bi puyo ghamanakina anaverem.”

²⁻³ Bi Abram, iwona bo, “Yawe God yagu Bada, tagu natunatugu gegha bi yam puyo ghamanakina kate gegha iniwiiteguna. Tam gegha natugu tomogha kuyavereguna, bi anarabobo murine, na Damaskas tomogha kana

waghawagha Eliyesa, yagu wiibagubagurana, buderigu tupana inayouna.”

⁴ Wasina bi Yawe God, Abram iwonena mayeni bo, “Gegha, noko tomoyina buderim gegha inayouna, bi natum tomogha tam gwabimma inatubugha, na buderim tupana inayouna kuna rabobona murine.” ⁵ Bi Yawe God, Abram irutayini sikanibu maghatare bi iwoneni bo, “Kayogagawa abame bi kuberatowoyi da kewokewo kunakabiyawa - Memeda tam rubana na! Raghani muriye na nosinosim na naboni ware mmkodi kewokewodi bi getana iiyabo rubana da inakabiyavidina.”

⁶ Abram, Yawe God yana sisiya ivigeruveni na Yawe God matanama ikita na iviwaghasineni iwona, da Abram na gegha awaki berona tana gwabinena.

¹² Gabudara iyayoyo, na Abram ikena yowogha da ikenayakuka, na wiididibara da kumararagha ipiika na mimeu ikita na iyarewarewa. ¹³ Bi Yawe God ivisisiya touna biidi iwona bo, “Mmko kwakowa yapori! Nosinosim na kubura wi-ibate sinibaretaya mekona gegha rapediya. Bodu 400 kamodiye na noko kuburina damdi sinakabidi da kiiravidiye sinabagibagi bi bada sinitupaketowanedi.* ¹⁴ Bi noko kuburina damdi, iiyawogha kiiravidiye sinabagibagiyed-ina, raghani muriye nosinosim kadi biwa nokodi damdi gwabidiye anakabi da aro anaveredi bi

---

15:13: Exo 1:1-14; Acts 7:6 * **15:13:** Mmko berana na Exodas waragututuna kamone itubugha. **15:14:** Exo 12:40,41; Acts 7:7

nosinosim kuburina sinikanibutaveni da sawara miisedi peyaridi yawata sinakawara.

¹⁵⁻¹⁶ Abram, bi tam, na kunamoraba kirakii bi nuwamiiseye kunarabobo da sinadogum. Bi nosinosim na gegha mmko kuburine sinaveram-
 agha yaininagha, da kimta ruwamaruwa murine bi sinaveramagha, basuna Amori damdi mmko kuburine katana samakamake, bi raghanina yadi makamake yawana inabero kirakiina, noko raghanine aro anaveredi bi anarukwavinidi mmko tanavina sinakanibutaveni.”

16

Serai da Heiga

¹ Abram, wavinena Serai ivigagara da gegha tana iyitovenina, bi gegha da touna Ijipt wasike nada waghata ikabi yana wiitamariyana kana waghawagha Heiga, ² na Serai, Abram iwoneni bo, “Yawe God ivigagarigu da geayituwa, na kunagho da yagu wiitamariyana yawata konimumurana. Memeda inituwa na noko pepeyina aninatuneni.”

Abram, wavinena metagha iwonana iviwaghasineni ³ na Serai, yana wiitamariyana ikabi da moghanena Abram ivereni da naboni iviwowowara, (Mmko berana itubugha na raghanina Abram, Kenen kubure bodu 10 imakae bi murine na).

¹⁵ Muriye na Heiga, Abram natuna tomogha ivitubuyi bi Abram iviwaghaneni Ismel.

17

Yawe God yana matakira torena

¹ Raghanina Abram kana bodu 99, na Yawe God, irumaghatara touna biidi bi iwoneni bo, “Tagu God Maragata Kirakiigu. Kaye waru-bigugha kupepewa da gegha bera berodi kun-aberana, ² na yagu wiiwaghasina tam biidi maragasina anabera da nosinosim gerorina sinakoroto kirakii.”

³ Abram ivituwapore oghogheyana da mayiyina iyowogha dobodobo iyakasikasitowoyi na God iwoneni bo, ⁴ “Mmko kuwaiyanena yapori, bi tagu yagu nawae na, yagu wiiwaghasina maragasina tam yawata: Iisuwona da kuninosina dam korotodi kiiravidiye. ⁵ Anaberam da dam korotodi nosidinaki, noko biidi kam waghawagha awamiwamiri da gegha Abram* bi katana Abraham.† ⁶ Anabera da kunituwa wiipeyara da nosinosim korotodi anaverem, bi mududina sinikiwawo. Tam nosinosim sinakoroto kirakii da dam bi dam korotodi sinatubugha.

⁷ Yagu wiisuwona anakabitawani da mmko wiiwaghasina maragasina anabera na makewaghawaghasina tam da nosinosim biiyadi raghani muriye da yam God bi nosinosim muriye bada yadi God. ⁸ Kenen tanavina tupana, meko kata kopeepevenina, anavereyana naboni yami sawara makewaghawaghasina tam da

---

* **17:5:** Hibu gamodima Abram waiyanina naboni Tamada Kabikabikuwayina. † **17:5:** Hibu gamodima Abraham waiyanina yana basuna naboni Dam tupadi kayekikidi. **17:8:** Acts 7:5

nosinosim yawata raghani muriye da tanavina sinirapenena waghasi, bi tagu na yadi God.”

⁹ God, Abraham iwonena mayeni bo, “Bi tam yam nawae, na yagu wiiwaghasina maragasina kunakabisisireni, da kate nosinosim bada naboni sinakabisisireni. ¹⁰ Da tami wiiwaghasina maragasina sirana kunakabisisireni da tam kuni **sinibori**, bi kate nosinosim kamodiye totomogha tupadi bada naboni. ¹¹ Toudi mayinaghodi matabekadi sinaboritavedi, da noko wiiwaghasina maragasina kana matakira tami da tagu basudae. ¹²⁻¹³ Pepeya tomoyina, inatubugha bi gabudara 8 sinakovi, na yagu matakira naboni gwabine konatore. Natunatumi biyadi konabera bi bada yami wiibagubagurana natunatudi biyadi - totomogha tupadi yam kunukunu kamone. Wasina bi totomogha yam kunukunuve sinatubugha bi kate kunukunu wiibata totomogha meme konagimonidi yami wiibagubagurana, na yagu matakira gwabidiye konabori. Noko inimatakira da yagu wiiwaghasina maragasina tubuyimi kamone inamake nonowa. ¹⁴ Bi meko tomoyina wiiwaghasina maragasina matakirina tubuyine gegha na getagu yagu wawaya, touna yagu wiiwaghasina maragasina ivikasigiyyeni na noko damnama sinikanibuveni.”

Yawe God, Serai ivisuwoneni da ininatuna, da Aisik

¹⁵ Yawe God, Abraham iwonena mayeni bo, “Wavinem Serai na gemuriye kunakwatuvani

Serai, bi kata kana waghawagha na Sera.‡ 16 Bi animiiseyeni da natum tomogha touna gwabinama anaverem. Animiiseyeni bi inisinada dam korotodi kiiravidiye bi nosinosina kamodima kikiiwawo sinakanibu.”

17 Abraham ivituwapore oghogheyana bi mayiyina iyowogha dobodobove, da imaniwa bi nuwanuwana kamone iwona bo, “Tomogha kana bodu 100 rubana inituwa bo? Bi Sera na 90 - rubana inituwa bo gegha?” 18 Bi Abraham, God iwoneni bo, “Rubana da Ismel kuyimiiseyeni da kagu tupataveyana.”

19 Bi God iwona bo, “Gegha! Wavinem Sera inituvem da tomogha bi kuniwaghaneni da Aisik.§ Yagu wiiwaghasina maragasina gwabine anabera bi kate nosinosina gwabidiye touna murine, da wiiwaghasina maragasina makewaghawaghasina. 20 Bi yam wiina, Ismel kiiravine na awaiyaneni. Animiiseyeni bi natunatuna korotodi anavereni bi bada nosinosina sinakoroto kirakii. Bi babada ghamaghamadi yadi 12 touna gwabinama sinatubugha, bi nosinosina anaberadi da yadi dam inaragata kirakii. 21 Bi gegha da yagu wiiwaghasina maragasina, na Aisik gwabine anatore, iyyabo, Sera muriye initubuyina mmko nawaravine bi viko bodune.”

---

‡ 17:15: Serai, Sera: Hibru gamodima mmkodi waghawagha yadi basuna tanagha da kiiwawo natuna wasikena. God, Serai waghawagha wouna ivereni bi iyiveveyana da touna wawaya yadi kunukunu da kiikiwawo sinadinaki. § 17:19: Hibru gamodima Aisik waiyanina yana basuna Imaniwa.

18

Tomotomogha aroba Abraham sivikiiwageni

¹ Yawe God, irumaghatara Abraham biidi Mamri kiina kabikabikarawayidi riridiye na waragututuna mma naboni.

Da gabudara yana muyamuya kirakii raghanine na Abraham yana kiregoru matamketane iyamakamake. ² Bi iyakayogagawa na tomotomogha aroba nama ririne, gegha rabarabae siyamiimiiri. Iyakitakitadi, na kiregoru matamketana ikuyoveni, bi ivera inagho da iyikiikiivedi na ipepeta iyowogha dobodobove.

³ Bi iwona bo, “Yagu bada, memeda konanoghosi da tagu miiseğu, na gegha konaver-atupiiregu. ⁴ Bi rarima anakawari anapiika da kayemi konakogha, bi mmko kiina rogune koniyawiitaveyana. ⁵ Bi kam bada anakawara anapiika konakam da maragata inaveremi, bi muriye da yami wagawaga konadagu mayeni. Bi kokabikarawayeguna, wasina anabigemi.”

Na siwona bo, “Wasina, awaki kuwonenina kubera.”

⁶ Wasina bi Abraham yaininagha inagho irughu kiregoruve bi Sera iwoneni bo, “Yaininagha, yam kabikabiwiitaghoma ma parawa miisena kabi da bred benabenana kugabuni.” ⁷ Bi bada ivera inagho kau borudiye da natudi takukuna tana ivineyi, bi yana bagibagi wawayina ivereni da iyakabununagha yaiyaineni.

⁸ Wasina bi Abraham, ribiribi susudi miidi bi kam susu miidima siwamirina da kate iy-ouwa ikawara ipiika bi kii rogune, tomotomoyidi naghodiye iririini, bi siyakamkam na riridiye iyakoyakoyayidi.

⁹ Na sivitarakiyaneni bo, “Wavinem Sera meme?”

Na iwonabodedi bo, “Kiregoru kamone.”

¹⁰ Tomoyina tana Abraham iwoneni bo, “Wisuwona mmko nawaravine, bi viko bodune anaveramagha, na wavinem inituwa da natuna tomogha.”

Bi Sera na tomoyina iyisisiyana murine, kiregoru matamketane, iyawaiwaiyana. ¹¹ Abraham da Sera na simoraba kirakii, na Sera kubuwiipum kabina ikabitore da wiituwa kedana gegha. ¹² Bi imanivena mayeni iwona bo, “Tagu amoraba da kata anoganoga, bi moghanegu bada imoraba bi rubana da wawaya wiitubuyina aninuwami-seyeni?”

¹³ Yawe God, Abraham ivitarakiyaneni bo, “Awaki biidi Sera imaniwa bi iwona bo, “Tagu amoraba - bi rubana da wawaya anitubuyi bo?”

¹⁴ Sawara tana meme ipiropiro da Tagu Yawe God gegha anaberana bo? Bi nada awona, anaveramagha tam biidi mmko nawaravine, bi viko bodune, da wavinem Sera inituwa da natuna tomogha.”

¹⁵ Sera inaghara, na ikeyeni bi iwona bo, “Geayamaniwana.”

Bi Yawe God iwona bo, “Gegha, kumaniwa.”

Sodom kwanatuna waragututuna

¹⁶ Nokodi tomotomogha aroba sigeghomiiri, sitouyana na Abraham yawata sipepewa sinagho da ivitutavedi. Sikita iyowogha da Sodom tanavina sikita,

¹⁷ Bi Yawe God iwonena mayeni bo, “Awaki pinimina bi anabera, na gegha Abraham gwabinama anikowoyina, ¹⁸ touna kana dam na inaragata bi inimaragata kirakii bi tounae na dam tupadi mmko kuburine animiiseyedi. ¹⁹ Na avineyi da natunatuna, bi nosinosina murine inawonedi da kaye warubigugha sinapepewa bi bera ro-tomanidi sinabera, da kate miisena sinabera, na awaki avisuwoneni na anabera.”

²⁰ Na Yawe God imiiriwamira da Abraham biidi iwona bo, “Sodom da Gomora kwanatudi sisiyidi awaiyana bi wawayidi yadi tamumu na iragata kirakii. ²¹ Ayowoyowogha anakita da mmkodi gwinidi na wonawaghata bo gegha, da anakovi.”

²² Wasina tomotomogha bata sitouya na Sodomma sitaveyana, bi Yawe God, na Abraham naghone imiiriwaghata. ²³ Abraham imiiririya Yawe God biidi bi iwona bo, “Wonawaghata da wawaya miisedi da berodi yawata kunakasiwiiberodi? ²⁴ Meboda kwanatu kamone wawaya miisedi yadi 50, rubana kuniberodi? Bi gegha kwanatuna kunanuwatotoveni da nokodi wawaya miisedi yadi 50 kiiravidiye nama kamonena bo? ²⁵ Wonawaghata kate gegha wawaya miisedi, berodi teya kunikasunughana na. Noko gewasina, bi gerubana da kunabera. Bi memeda kunabera na wawaya miisedi, berodi yawata kunikamowana da aro sinakabi, nokona wawaya miisedi kunikasunughana

wawaya beroberodi yadi berae. Noko gebera miisena. Gegha, Tamna wawaya kadi wiitupawamiwamira kubura tupana debane - na kayowiiyayeyane kunibademii, bo?”

²⁶ Yawe God iwona bo, “Memeda wawaya miisedi yadi 50 Sodom kwanatune anabananidi na, Tagu kwanatuna ananuwatawani basuna toudi kiiravidiye.”

²⁷ Abraham iwonabodeyana bo, “Yagu Bada, tagu na tomogha wapawapa, bi tam biidi mmko wiisisiyenina adaguni na anitarakiiyana magha.

²⁸ Memeda wawaya miisedi yadi 50 kamodima yadi 5 sinawapana - rubana da kwanatuna tupana kunibero basuna wawaya miisedi 5 sinawapana?”

Yawe God iwona bo, “Memeda wawaya miisedi yadi 45 nama anabananidi na gegha aniberoni.”

²⁹ Abraham ivitarakiiyana magha bo, “Memeda nama wawaya miisedi yadi 40 kunabananidina?”

Yawe God iwona bo, “Memeda 40 nama, na gegha anaberana.”

³⁰ Abraham iwona bo, “Yagu Bada, gegha nuwanuwam inapughu tagu biidi, bi anisisiya magha - meboda yadi 30 namana?”

Yawe God iwona bo, “Memeda yadi 30 anabananidi, na gegha anaberana.”

³¹ Abraham iwona bo, “Mmko wiisisiyenina avidaguveni tam biidi, rubana da anisisiya magha - meboda yadi 20 nama kunabananidina?”

Yawe God iwona bo, “Memeda yadi 20 anabananidi, na gegha aniberona.”

³² Abraham iwona bo, “Yagu Bada, gegha nuwanuwam inapughu tagu biidi, kayowiiyayegu da raghani tanagha anisisiya magha - meboda wawaya miisedi yadi 10 nama kunabananidina?”

Yawe God iwona bo, “Memeda wawaya miisedi yadi 10 anabananidi, na gegha aniberona.”

³³ Wasina Yawe God, Abraham teya sivisisiya ikovi, na itouya inaghotaveyana, bi Abraham iveramagha yana gaware.

19

Sodom kwanatuna yana berona

¹ Nokodi aneyaneya yadi bata sinagho bi ravidiyе na Sodomma siverakanibu, na Lot kwanatu matamketane iyamakamake* bi raghanine ikitadi na igeghomiiri inagho da iyikiiki-ivedi, na ipepeta iyowogha da mayiyina do-bodobove. ² Bi iwona bo, “Yagu babada, kopiika yagu bare kamone konarughu, bi anabigemi. Kayemi konakogha, da mma konakena bi raghani inaborina didibarawote konageghomiiri da konanagho.”

Bi siwona bo, “Gegha, toumii mma debakiikave kanakena kwanatu kamone.”

³ Bi gegha, da ivibaba tupetupedi, da yawata sinagho bi sirughu yana bare kamone. Bi kepo

---

* **19:1:** Noko raghaninena kwanatu kadi papa na kiidamo kirakiidi bi akimama siyayoghayoghana wiikenaviviredi, bi kadi matamketa na tanagha bo bata. Tomotomogha na name matamkete sinamake raghanina yadi wiina wiigimogimona na bo sisiya (bera) ghamanakidi wiisisiyedi bo beradi biidina.

gisina ibera, da bred gegha yist teya igibu kiiravidiye, bi ikabununagha da sikam.

⁴ Bi muriye da kiiwaga siyarughu siyakena, na Sodom kana tomotomogha bare sikousi sivikena-
navivireni, kwanatu kana tomotomogha tupadi,
yaraga bi magura, ⁵ bi Lot siyakwatukwatuveni
bo, “Nokodi tomotomogha iiyawogha, kata ra-
vidiye tam biidi sipiika na meme? Kurutay-
ina kanibuedi toumii biiyadi, yama wiina da
kanakenedi!”

⁶ Wasina Lot ikanibu maghatare da bare
naghone imiiri bi murinama matamketa igudu.
⁷ Bi iwonedo bo, “Turaturagu, gegha mmko be-
rana berona konaberana. ⁸ Kowaiyanegu! Natu-
natugu wasiwasikedi bata, wabuwabudi bi gegha
tomotomogha teya siyakenatowoghana. Mmkodi
wasiwasikedi woudi anarutayina kanibuedi
tami biiyadi, da yami wiina toudi biiyadi kon-
abera. Bi mmkodi tomotomogha apiikedi yagu
bareye, na gegha awaki tana konabera.”

⁹ Bi Sodom tomotomogha siwona bo, “Kumi-
iri irana! Tam wawaya wiibata mma, bi kata
yam wiina kunabera da tam bada ghamam. Bi
kata kanabera da kunakabikwarakwara kirakii
gegha naboni nokodi bata!” Na Lot sirutuvana
tagutagureni, bi yadi wiina da ware matamketa
siyagawowori.

¹⁰ Na aneyaneya yadi bata bare kamove imadi
sirorona sikanibu, da Lot sitayina rughuveni
toudi biiyadi, bi matamketa sigudu. ¹¹ Bi na-
manamarama tomotomoyidi maghatare sirou-
vidi da matadi sididibara raghani tupona, na
gegha rubana da matamketa siyabananina.

12-13 Bi aneyaneya yadi bata, Lot siwoneni bo, “Pinimina bi mmko kuburina kanibero, Yawe God, mmko kwanatuna wawayidi yadi berabero sisiyidi peyaridi iwaiyana kiiravine na iviporamii da kaniberoni. Bi yam rakaraka mududi mma bo? Natunatum totomogha da wasiwasike, natunatum kadi kabibabara, totomoyidi: mmko gawarinama kabitavedi kokanibu konanagho!”

14 Na Lot ikanibu da natunatuna wasiwasikedi kadi kabibabara iwonedo bo, “Yawe God pinimina bi mmko kwanatuna inibero, yaininagha, mmko gawarina kokuyoveni.” Bi sinoghosi da ware iyiyaba.

15 Bi raghani kana didiguba iyoghoyeni, na aneyaneya yadi bata, Lot siwoneni da iyiyaininagha. Siwona bo, “Gegha iyamiise da kunamomogha, raghanina Yawe God mmko kwanatuna iniberona. Kuviyaininagha, wavinem, bi natunatum wasiwasikedi bata kabitavedi.”

16 Bi Lot ikayowiiwiiyupe na Yawe God inuwatotoveni, na nokodi aneyaneya yadi bata, imana sikabi, wavinena bada imana sikabi da natunatuna wasiwasikedi bata imadi siyouna, da sivinaghovedi kwanatuna sikanibutaveni. 17 Raghanina sivikaniburvedi murine, na tana iwona bo, “Kovera da konayawa! Gegha kona rusinimurana bi bada gegha meme anagha kamone koniraborabobona. Koya kadivera kovera, gegha iyamiise da konamomogha.”

23 Wasina gabudara iyageege bi Lot yana rakaraka yawata Jor kwanatune siverakanibu

raghanine, ²⁴ na Yawe God ibera da salfa† keyamina karakarasina, kiyara mayimayiyina Yawe God gwabinama iyowogha Sodom da Gomora ikarasidi. ²⁵ Wasina naboni nokodi kwanatudi da tanawa ruwiipikapikana tupana bi wawaya tupadi nokodi kwanatudiye da kate sawara tanave siyagogogona tupadi iviberodi. ²⁶ Bi Lot murine, na wavinena irusinimura na iviwamiwamira da ivimadasoru yegii pakoridi totokina naboni.

21

Aisik itubugha

¹ Wasina bi Yawe God, Sera iviwiitenni da metagha ivisuwonana naboni da Sera iyituwa da natuna tomogha. ² God metagha gabudarina iyatoretorena naboni ibera, da Sera iropeya bi Abraham natuna tomogha ivitubuyi, Abraham yana moraba raghanine. ³ Sera, tomogha ivituvuni bi Abraham iviwaghaneni da Aisik. ⁴ Raghanina itubugha bi gabudara 8 sikovi, na Abraham, Aisik **sinina ibori** da ivimatakira, metagha God naghove iwoneni, na naboni ibera. ⁵ Mmko berana itubugha na raghanina Abraham kana bodu 100 bi natuna Aisik itubugha.

Abraham, Heiga natuna Ismel teya iviporatavedi

⁸ Raghanina Aisik ivimagura bi siyikarataveni, na gabudarine Abraham kepo ghamana ibera. ⁹ Noko raghanine Abraham natuna Ismel, touna Ijipt wasike ivituvuni, na Aisik iyinamayeni na

---

† **19:24:** Salfa na sawara tana bi tana gabunina muyana iragata kirakii bi kate pughuna ibowa kirakii. **21:4:** Gen 17:12; Acts 7:8

Sera ikita. ¹⁰ Na noko biidi Abraham iwoneni bo, “Noko wiitamariyana wasike natuna teya kudaru ketoketodi sinanagho! Basuna gegha yagu wiina da natuna buderim muduna inayoyo, wasina natugu Aisik kawagha buderi inirapeneyana.”

¹¹ Na Abraham mmko sisiyina ivinuwapoyena kirakiiyeni, basuna Ismel na touna wosina natuna. ¹² Bi gegha, God iwoneni bo, “Tomogha gisigisi da sinananaki, yam wiitamariyana wasike gekuninuwapoyedina. Bi Sera awaki yawonewonem na kubera, basuna iisuwona da Aisik gwabinama nosinosim sinatubugha. ¹³ Bi gegha da wiitamariyana wasike natunama na nosinosina korotodi anavereni da dam tana kate inatubugha, basuna touna na tam natum.”

¹⁴ Na raghani ibori didibara wote, Abraham igeghomiiiri bi kam mududi da rarima, kabikabi-wiitaghoma ribiribi bekadima siberana kamone iyouna, bi Heiga katiiyane ivikawari bi tomogha gisigisi teya iviporatavedi.

22

Yawe God, Abraham yana wiitumaghana irubuni

¹ Raghani viya sikovi murine na God, Abraham yana wiitumaghana irubuni, ikwatuveni bo, *Abraham!*

Na Abraham iwona bo, “Tagu mma.”

² Na God iwona bo, “Tam, natunuwam Aisik kabi, meko kuvinuwayuyunena kirakiiyenina, bi kunagho Moriya kubure. Bi name koya tana anawonem na debane, kunigeni da ere tupana kugabuni naboni suwara tagu biidi.”

³ Na raghani ibori didibara wote Abraham igeghomiiri. Da yana donki ikabununayi, bi keyama ibiga suwara gabunina kiiravine, bi yana wiitamatamariyana bata da natuna Aisik irutayinidi bi sitouya sinagho meko gawarina God iwonenina nabo. ⁴ Wasina bi sipepewa siyanono da gabudara wiiarobine na Abraham rabarabama ikitarorona da gawarina ikita. ⁵ Na yana wiitamatamariyana iwonedo bo, “Mma donki teya komakae, bi tagu da tomogha gisigisi kanatowawona vibo da God kanakabikuwayeni. Bi kate kanaveramagha tami biiyadi.”

⁶ Na Abraham suwara kana gabugabuna keyamidi iyouna da natuna Aisik ivikawari bi touna kiirupatumu da ipaga ikawara bi sinagho. Bi raghanine siyanono patapata, ⁷ na Aisik ikaradeba tamananaki biidi iwona bo, “Tamada?”

Abraham iwona bo, “Kisisiya, natugu.”

Na Aisik iwona bo, “Keyama da kiirupatumu na mma, bi suwara gabunina kana nigenige na meme?”

⁸ Na Abraham iwonabodeyana bo, “Natugu, God kawagha nigenige inavereda suwara gabunina kiiravine.” Bi yadi bata sinagho patapata.

⁹ Bi raghanina God gawarina iwonenina name sikanibu, na Abraham akima ivitaghotaghoma da suwara gabunina gawarina ibera bi debane keyama iririni. Bi natuna Aisik iyaghi-ratawatawani da suwara gabugabuna gawarina debane, kii debadiye ivikeneni.

¹⁰ Wasina bi imana ikoghasi ipaga ikabi da natuna iyagwarunuyi. ¹¹ Bi Yawe God yana

aneyama abamama ikwatuveni iwona bo, “Abraham! Abraham!”

Abraham iwonabodeyana bo, “Tagu mma.”

¹² Na Yawe God yana aneyama iwona bo, “Gegha imam tomogha gisigisi debane kunatorena, bo awaki berona tana kunabera touna biidi. Kata akovi da wiisuwona Tagu, God kwakabikabikuwayegu basuna natunuwam gwabiguma gekuyanuwatotovenina.”

¹³ Wasina bi Abraham ikitarorona da sip makina ikita, doghana kii gisigisi ragharaghane sikira. Na inagho da sip na ikabi, ikasunuyi bi ere tupana igabuni da God biidi isuwara, natuna wasana. ¹⁴ Mmko itubugha kiiravine na Abraham gawarina ikwatuveni “Yawe God inavereyana.” Noko raghanine da patana kata wawaya mma naboni sawona bo, “Yawe God yana koya debane inavereyana.”

¹⁵ Wasina bi Yawe God yana aneyama abamama Abraham ikwatuvena mayeni raghani wiibatana, ¹⁶ iwona bo, “Yawe God iwona, ‘Tam kukabisisiregu da natunuwam gwabiguma gekuyanuwatotoveni, na tam biidi iisuwona da kagu waghawaghae ¹⁷ animiiseyem bi nosinosim korotodi anaverem. Yadi koroto naboni kewokewo abame bi egha kikire. Na nosinosim kadi aviya sinageiwayidi da yadi kwanatu sinirapeneyana ¹⁸ bi nosinosimve na dam tupadi mmko kuburina debane animiiseyedi, basuna tam kukabisisiregu na mmko anabera.’ ”

¹⁹ Wasina bi Abraham natuna Aisik teya siveramagha yana wiitamamariyana biiyadi, bi tupadi sitouya siveramagha Biasibama. Bi Abraham name itourawiipikapika imakae.

Raghanina Sera kana bodu 127, na irabobo. Abraham wavinena idouveni. Bi gawara gegha tana da iyadogu, na tanawa muduna wawaya iyyawogha noko kuburine siyamakamake na gwabidima igimoni, bi name wavinena idoguni.

Bodu yadi 3 sikovi murine, Abraham natuna Aisik, Haran wasike irawayi. Wasikena kana waghawagha Rebeka bi Abraham waresina Naho natuna. Aisik kana bodu 40 bi inayi. Raghanina Abraham kana bodu 175 na irabobo, na natunatuna yadi bata tubuyina, wavinena karawagina ririne sidogu.

25

Isso da Jeikap situbugha

¹⁹ Abraham natuna Aisik da natunatuna yawata waragututudi mma naboni. Aisik tamananaki na Abraham ²⁰ bi raghanina Aisik kana bodu 40, na Rebeka irawayi. Touna Betuwel* natuna, bi Leiban tiinaru wasike, na toudi Aram damdi bi Mesapotemiya kubure siyamakamake.

²¹ Bi Rebeka ivigagara na Aisik, Yawe God biidi irupari da wavinena iyiwiiteni. Wasina bi Yawe God, Aisik yana rupari iwaiyaneni na wavinena wawaya bata imakeyedi. ²² Bi muriye da siyatubugha na ededidi sinadinaki kamokamone

---

* **25:20:** Betiuel na Leiban da Rebeka tamadinaki.

siyiketokabivivirana, na Rebeka, Yawe God bi-idi rugarima ivitarakiyana bo, “Awaki kiiravine bera naboni yatubutubugha tagu biidi?”

²³ Na Yawe God iwoneni bo, “Nokodi ededa bata kamokamomve na kate dam sinatubugha wawaya bata kunituvedi, bi siniaviya kabivivirana.

Tana inimaragata kirakii genaboni tana Iyarokona touna murimurina inabigeni.”

²⁴ Raghanina Rebeka yana wiituwa gabudarina ipiika, na tomotomogha wawaya bata situbugha.

²⁵ Bi iyarokona itubugha na sinina idurina bi ere ghunighunina, ware kwama ghunighunina, noko biidi kana waghawagha sikwatuveni Isso.†

²⁶ Bi noko murine na tomoyina tana itubugha imanama toghanaru kayegidune ikabikikita, na sikwatuveni Jeikap.‡ Aisik kana bodu 60 bi wavinena mmkodi tomotomogha bata ivituvedi.

Isso iyaroko routotona miisena Jeikap ivereni

²⁷ Raghanina tomotomoyidi bata sivimagura murine, na Isso yebaye na wasina na nonowa iyanono garagaraye. Bi Jeikap na tomogha wawumina bi nonowa bareye iyamakamake.

²⁸ Aisik yana wiina, na Isso yayebagha na iyuvidi kam, noko biidi Isso ivinuwayuyunena kirakiyeni bi Rebeka, na Jeikap ivinuwayuyuneni.

²⁹ Raghani tana gabudare Jeikap kiipeni monamonana iyimuyamuya, bi Isso garagarama

† **25:25:** Hibru yadi gamoma waghawagha Isso waiyanina naboni sisiya ghunighuni ma isowo. ‡ **25:26:** Hibru

yadi gamoma *Jeikap* yana basuna touna kayegidu ikabitawani. Mmkona miiba sisiyina, yana basuna wiiyaba.

iveramagha, vitonana irabobo da iyamameyeni.
³⁰ Na Jeikap iwoneni bo, “Tagu vitonana arabobo. Noko kiipenina idurina katota kuveregu anakani!” (Noko biidi sikwatuveni *Idom*).§

³¹ Bi Jeikap iwona bo, “Tamna iyarokom, muriye tamadanaki yana mourama reregha ghamana kunakabi. Kata kunawonegu da noko rereyina kunaveregu, na mmko kiipenina mona-mona anaverem.”

³² Wasina Isso iwona bo, “Tagu vitonana arab-orabobo, na noko iyaroko rereyina kate gegha iniwiitegu! Na tam kabi.”

³³ Bi Jeikap iwona bo, “Katota wota ku-wonakasiyaragha da noko iyaroko rereyina ku-naveregu.” Na Isso wonakasiyaragha ibera da noko iyaroko rereyina Jeikap ivereni.

³⁴ Wasina bi Jeikap kiipeni monamonana muduna iyepataveni da Isso ivereni, bred viya teya, bi ikam iniuna bi igeghomiiri da inagho-taveyana. Wasina noko naboni kiiravine, Isso iyaroko rereyina miisena geiyakabikarawayeni da isinighiiyeni.

26

Yawe God ivisuwona da Aisik inimiiseyeni naboni Abraham

¹ Kapoe ghamana ipiika magha Kenen kuburine. Bi noko kapoena, na ware naghove Abraham yana raghaniye itubughana. Na Aisik inagho Gera kwanatune, meme Abimelek, Pilistain damdi yadi kiiwawo, iyamakamakena.

---

§ 25:30: Hibu yadi gamoma Idom yana basuna ididurina.

² Wasina bi Yawe God irumaghatara Aisik biidi bi iwona bo, “Gegha kunanagho Ijipt ma, bi gawara anawonem na name kumakae. ³ Mmko gawarine kunamake raghani gisina, bi tagu na tam gwabimve da animiiseyem. Tagu mmko tanavina tupana anaverem bi kate nosinosim yawata, bi kiiravimve anabera da awaki tamam-naki Abraham biidi avisuwoneni na inatubugha. ⁴ Nosinosim korotodi anaverem, yadi koroto naboni ware kewokewo abame, bi mmko tanavina tupana anaveredi. Nosinosimve na dam tupana mmko kuburina debane animiiseyedi ⁵ noko biidi mmko anabera, basuna Abraham gamogu iwaiyaneni, bi yagu sisiya tupadi ik-abisisiredi, kate yagu wiyeveveyana da yagu gwara.” ⁶ Na Aisik nama Gera kwanatune imakae.

28

Muriyena, Aisik inagho kubura Biasibane iyamakamake bi raghanina imoraba kirakii da matana sibero na natuna murimurina kana waghawagha Jeikap igeghomiiri da iviyabeni. Mmko ibera na tamananaki Aisik wiimiiseyana miisenama ivimiiseyeni da touna naboni iyarokona. Raghanina natuna iyarokona Isso mmko iwaiyanenina nuwanuwana ipughu bi ikayoveni da Jeikap iyakasunuyi.

Jeikap naghara ivera inagho Leiban biidi

¹ Wasina bi Aisik, Jeikap ikwatuveni ipiika da ivimiiseyeni bi sisiya bagibaginama iwoneni bo,

“Gegha Kenen wasike* kunarawayina. ² Bi kunagho Mesapotemiyama, sinamnaki tamananaki Betuwel yana kubure. Bi name wasike kiiravimve kunakabi da wavinem, sinamnaki nughunaru, Leiban natunatuna kamodiye. ³ Bi God Maragata Kirakiina inimiiseyem kunituwa da yam koroto inaragata, bi kunitamada dam peyaridi kiiravidiye! ⁴ Bi bada tam da nosinosim wiimiiseyana inaveremi naboni Abraham iverenina, da kate mmko tanavina kunirapeneni meme wawaya wiibata naboni tam kwamakamakena, tanawa meko God, Abraham iverenina.”

Jeikap imimeu da Yawe God iyisisiya touna biidi

¹⁰ Wasina bi Jeikap, Biasiba kwanatuna ikuyoveni bi itouya iyanono Haranma. ¹¹ Raghanina ipiika da gawara tane ikanibu na nama ivitaki, basuna gabudara nada imakepowa. Bi ikenayowogha da kena biidi, na akima tana ikabi da ivikasepa. ¹² Bi iyakenakena na imimeu da kedawaga ikita, kayena kubura debane ivitupeni bi damona igae inagho abame, na God yana aneyaneya debanagha siyayoyo bi siyageege.

¹³ Bi nama wowone na Yawe God iyamiimiiri, na iwona bo, “Tagu Yawe God, tubumnaki Abraham yana God da tamamnaki Aisik yana God. Mmko tanavina debane kwakenakena, na tam da nosinosim anaveremi. ¹⁴ Nosinosim sinakoroto kirakii ware kubura popokuna naboni. Keda tupane sinimosaredi, bi wawaya tupadi

---

* **28:1:** Kenen wasiwasike na gegha Isrel damdi bi toudi tarabiibisaka sapepetedi. **28:4:** Gen 17:4-8 **28:13:** Gen 13:14,15 **28:14:** Gen 12:3, 22:18

mmko kuburina debane tamve da nosinosimve na animiiseyedi. ¹⁵ Tagu na tam gwabimve bi meghamegha kunanono na anakighukighum, da anakabim kunaveramagha mmko tanavine. Bi gegha anakuyovem patana da awaki avisuwonem da ayabera na anabera.”

¹⁶ Raghanina Jeikap igeghomiiri na iwona bo, “Wiisuwona Yawe God mma, mmko gawarine bi akovina geayakabina.” ¹⁷ Wasina bi inaghara na iwona bo, “Mmko gawarina ririmonina iraghata! Bi mmko God yana bare, ware abama kana matamketa.”

¹⁸ Raghani ibori bi didibara wote, Jeikap igeghomiiri da noko akimina ivikunuwaneni na ikabiwiimiiri naboni matakira. Bi oliv miina debane iwayi, da God biidi na kabikabikuwayina. ¹⁹ Bi noko gawarina ikwatuveni Betel (Naghove kwanatuna siyakwatukwatuveni Lus).

²⁰ Wasina bi Jeikap wiisuwona maragasina ibera Yawe God biidi iwona bo, “Memeda tam gwabiguve bi mmko wagawagana akabikabi bi kunakoyayigu bi kam da kwama kunaveregu, ²¹ bi yawayawiigu anaveramagha tamagunaki yana kubure, na tamna yagu God. ²² Bi mmko matakira akimina meme akabiwiimiiri na tam yam bare, kabepepa gawarina. Bi sawara tupadi mekodi kunavereguna, riba yadi 10 anabera, bi tana anakabitaveni da anaverem.”

35

Jeikap inagho Haranma bi Leiban natunatuna wasiwasike bata kadi waghawagha Liya da Reitsel irawayidi. Leiban kiiravine bodu 14 ibagibagi

da kiiravidiye iyimiisana. Bi Liya yana wiitamariyana wasike Zilpa, Jeikap ivereni da naboni wavinena tana bi bada Reitsel yana wiitamariyana wasike Bilha, Jeikap ivereni da naboni wavinena tana. Bi God iwoneni da rawananaki yana kubura iyakuyoveni bi iyaveramagha tamananaki yana kubure. Raghanina iyaveraveramagha, na Issa yana wawaya teya inagharedi basuna yana rakaraka teya siyakayowiiaviyedi. Bi raghanina sivibanana, na Issa genuwanuwana iyapughana bo gesiyirouwa kabivivirana.

God, Jeikap ivimiiseyeni

⁹ Jeikap, Mesapotemiyama* iveramagha, bi Betel kwanatune iyamakamake na God irumaghataramagha touna biidi da ivimiiseyeni.

¹⁰ Bi iwona bo,

“Tam kam waghawagha Jeikap,

bi gegha muriye sinakwatuvem Jeikap.

Kam waghawagha na Isrel.”†

Na ikwatuvuni Isrel. ¹¹ Wasina bi God iwona bo,

“Tagu God Maragata Kirakiigu.

Kuvituwa da natunatum sinakoroto.

Tam nosinosim na sinidam kiitowana bi dam mududi

bi kiikiiwawo tamve sinatubugha.

¹² Tagu tanawa anaverem,

noko Abraham da Aisik averedina

bi bada mmko tanavina

---

* **35:9:** Mesapotemiya na kubura Padam Aram kana waghawagha tana. **35:10:** Gen 32:28 † **35:10:** Hibru yadi gamoma waghawagha Jeikap yana basuna kayegidu ikabitawani, bo wiiyaba. Bi waghawagha Isrel yana basuna God teya sirouwa.

35:11: Gen 17:4-8

nosinosim murimve anaveredi.”
 13 Wasina bi God, noko gawarine Jeikap yawata sivisiya, na ikuyoveni inagho. 14 Bi gawarina meme God touna biidi ivisiya, na Jeikap akima ikabiwiimiiri bi wain iwayi debane da naboni yana suwara.‡ Wasina bi oliv miina bada debane iwayi.§ 15 Bi noko gawarina ikwatuveni Betel,** basuna God name ivisiya touna biidi.

Reitsel yana rabobo

16 Noko murine Jeikap yana dam yawata Betel sikuyoveni bi siwagawaga siyanono, na boga gisina rabarabana bi muriye da Ifareit kwanatune siyakanibu. Na Reitsel wawaya idaguni. Bi yana wiituwa ipiropiro 17 na patana iyibusura da sinivisi ghamana iyidami bi pepeya iyatubutubugha. Na wiiburaburawa wasikena iwona bo, “Gekunanagharana! Tomogha tana kuvitubuyi.” 18 Raghanina Reitsel yawiina itave-natughureni - bi rabobo biidi na pepeya ikwatuveni *Benoni*.†† Bi tamananaki ikwatu-veni *Benjiman*.‡‡ 19 Wasina bi Reitsel irabobo na name Ifareit (kata sakwatuveni Betlehem)

35:14: Gen 28:18,19 ‡ **35:14:** Suwara nininina na touna suwara rarimina nonowa na wain. Mmko suwarina na nonowa suwara tana teya sakabiwiikapu sasuwara. Jeikap ikayoveni da wiimayimayiyi iyiveveyana da yana wiitumaghana God biidi. § **35:14:** Jeikap mmko gawarina iyaberabera da kabikabikuwayina da God biidi pepeta. ** **35:15:** Hibru yadi gamoma Betel yana basuna God yana bare bo God yana gawara. †† **35:18:** Hibru yadi gamoma Benoni yana basuna yagu nuwapoya tomoyina. ‡‡ **35:18:** Hibru yadi gamoma Benjiman yana basuna waghata na katiiyagu tomoyina (miiba sisiyina) yana basuna abawiiwiita maragasina.

kedana ririne sidogu. ²⁰ Bi Jeikap wavinena karawagine akima ikabiwiimiiri. Noko akimina na kata patana nama da Reitsel karawagina yi-matakireni.

Jeikap natunatuna bi Aisik yana rabobo

^(22b) Wasina bi Jeikap natunatuna yadi 12 kadi waghawagha mma.

²³ Liya natunatuna:

Rubin na Jeikap natuna iyarokona,
Simiyon, Livai, Jiuda, Isaka bi Jebulan.

²⁴ Bi Reitsel natunatuna:

Jousep da Benjiman.

²⁵ Reitsel yana wiitamariyana wasike, Bilha natunatuna:

Dan da Neptalai.

²⁶ Liya yana wiitamariyana wasike, Zilpa natunatuna:

Ged da Aser.

Mmkodi na Jeikap natunatuna Mesapotemiya kubure natuwavinena sivituedi.

²⁷ Wasina bi Jeikap iveramagha Mamrima, Kiriyat-Aba (kata sakwatuveni Hebron) ririne, tamananaki Aisik biidi. Bi mmko kuburine Abraham imake, bi bada muriye Aisik imake.

²⁸ Bi Aisik imakae da kana bodu 180. ²⁹ Touna imoraba da ikabipipin bi irabobo, na kayekikina muridigha inagho. Wasina bi natunatuna Issa da Jeikap tubuyina sidogu.

37

Jousep da kana makewona iyiyarokodi yawata

¹ Wasina bi Jeikap yana dam yawata Kenen kubure simakae, tanawa meme tamananaki Aisik imake ware naboni wawaya wiibata.

² Mmkona Jeikap natunatuna teya waragutu-tudi.

Raghanina Jousep wabuwabuna kana bodu 17, na tamananaki natuwavinena Bilha da Zilpa natunatudi yawata sip da gout siyakoyakoyagha.* Bi Jousep kana makewona iviwara berovedi tamananaki biidi.

³ Wasina bi Jeikap, Jousep ivinuwayuyunena kirakiiyeni gegha naboni natunatuna mududi, basuna Jeikap yana moraba raghanine bi itubugha, na kwama katukatuyina ibera bi ivereni. ⁴ Raghanina kana makewona iyiyarokodi sikita da tamadinaki yana nuwayuyuna iragata Jousep biidi, bi gegha toudi biiyadi, na yadi nuwavisi iragata da genuwayuyune siyisisiya touna biidi.

⁵ Nubabasu tana Jousep imimeu bi raghanina kana makewona iwonedi, na yadi nuwavisi iviragata kirakiiyeni. ⁶ Jousep iwonedi bo, “Kowaiyana bi yagu mimeu anawonemi. ⁷ Touda kwabu kamone wit ere taghodi tayapetopeto, tayiitaghota ghoma da tayaginaginaba. Bi noko raghanine yagu ginaba igeghomiiri da imiiri rotomana. Bi yami ginaba yagu ginaba simiiri gwagwari da situwayowaneni.”

⁸ Wasina bi kana makewona iyiyarokodi siwona bo, “Da kwanoghonoghosi tam kunikiiwawo? Bi kwanoghonoghosi da kunibademii,

---

* **37:2:** Dan, Neptalai, Ged da Aser.

bo?” Na Jousep yana sisiya da yana mimeu kiiravine na yadi nuwavisi touna biidi iragata kirakii.

Jousep, Ismel damdi biiyadi sivigimoneni

¹² Raghani tana Jousep kana makewona sinagho Sikem kubure tamadinaki yana sip da gout siyakamkam na siyakoyakoyayidi.

¹³ Na Jeikap iwoneni bo, “Warewaresim Sikem kubure sip da gout sakoyakoyagha. Awiiwiini da aniporam kunanagho toudi biiyadi.”

Na Jousep iviwaghasina iwona bo, “Wasina, ananagho.”

¹⁴ Na Jeikap iwona bo, “Kunagho da kam makewona kunakitadi wasina samakamake bo gegha bi kate sip da gout yawata, bi kunaveramagha na kuniwaraveregu.”

Wasina bi Jeikap Hebron anayinama Jousep iviporataveni inagho. Raghanina ikanibu Sikemma, ¹⁵ bi muriye na tomogha tana Jousep ibanani guburagha iyapeepewa wapawapa na ivitarakiiyaneni bo, “Awaki kwiininogha?”

¹⁶ Na Jousep iwona bo, “Kagu makewona ini-noyedi, yadi sip da gout sakoyakoyayidi. Rubana da kuyawonegu toudi meme barasina?”

¹⁷ Bi tomoyina iwona bo, “Nada sinagho bi awaiyanedi siwona bo, ‘Tanatouya tananagho Doten kubure.’” Wasina bi kadi makewona Jousep muridigha ikivinidi, inagho da Doten kubure ibanani.

¹⁸ Bi muriye da iyakanibu toudi biiyadi, na vimenaki rabarabae sikita na sinuwakapiyeni da siyakasunuyi. ¹⁹ Na sivisisiya siyawonawona bo,

“Kokita, mimeu badana yapiipiika! ²⁰ Kopiika, tanakasunuyi bi tubuyina mmkodi dogu tana kamone tanitavenayowoyeni. Bi tamadanaki tanawoneni da ribiribi dipa itarunuyi. Bi tanakita yana mimeuma awaki inatubugha.”

²¹ Bi Rubin mmko yadi sisiyina iwaiyaneni na iberatowoyi da Jousep iyiyawiini. Na iwona bo, “Gegha yana yawa tanaborina, ²² bo tanakasunuyina. Bi mma mayabe, doguve tanitavenayowoyena wosi, bi gesinina taniberona.” Rubin mmko iwonenina kiiravine iyanoghonoghota da Jousep iyiyawiini bi iyakabi iyanaveni tamananaki biiyadi.

²³ Wasina raghanina kadi makewona Jousep ipiika toudi biiyadi, na sikabitawatawani da kana kwama katukatuyina meko tamananaki ibera bi ivereni iyakotekotenina siroukiyakiyani. ²⁴ Bi sikabi sinagho da dogu kwebuna kamone sivitavenayowoyeni.

²⁵ Bi sivitavenayowoyeni ikovi. Na muriye simakeyowogha siyakam, na sikitarorona da dam Ismel boruna yadi kamel teya siyapiipiika na sikitadi. Yadi kamel na sawara sikawara bi sawaridina: kam kadi wiiwiimetewa, sawara ghabughabudi mududi da myrrh, bi Giliyed kwanatunama sipiika siyanono Ijptma.

²⁶ Na Jiuda yana rakaraka iwonedi bo, “Memeda tiidaru tanakasunuyi bi yana rabobo warana tanikowoyi, na muriye yana miisena awaki tanabanani? ²⁷ Kopiika, Ismel damdi biiyadi tanigimoneni bi geimada debane tanatorena. Kiiravine touna waresida waghata, bi tubuyida da ganiganida tanagha.” Na

wasina Jiuda yana rakaraka yana sisiya siviwaghasineni. ²⁸ Na raghanine wiigimona damdi Giliyed kwanatuna, Midiyan kubura kamonama† siverakanibu na Jousep yana rakaraka sigeghomiiri sinagho da doguma sitayinageeyeni bi sivigimoneni da silva pinipinimidi 20 rubana Ismel damdi biiyadi. Bi sikabi sinagho Ijipt kubure.

²⁹ Bi noko murine, raghanina Rubin iveram-
 agha doguve na iyakita da Jousep genama na
 ivinuwapoya kirakii da kana kwama itainagosiri.

³⁰ Bi iveramagha yana rakaraka murimuridi bi-
 iyadi da iwona bo, “Tomogha gisigisi gedogu
 kamonena! Tagu awaki anabera?”

³¹ Wasina bi Jousep, yana rakaraka gout sika-
 sunuyi bi kana kwama sikabi da ganiganine
 sisirakutuvi. ³² Bi kwamana sikabi sinagho
 tamadinaki biidi bi siwona bo, “Mmko kwa-
 mana kabanani, kabikitakita, meboda natum
 kana kwama bo?”

³³ Na Jeikap akovina ikabi na iwona bo,
 “Wasina, mmkona natugu kana kwama!
 Ribiribi dipa itarunuyi. Oo-o, natugu!
 Ribiribi itainamiini.” ³⁴ Wasina bi Jeikap
 ivinuwapoya kiiravine na kana kwama
 itainagosiri, bi wirowarowa **kwamana ribiribi
 ghunighunidima** sibera, na ikoteni bi natuna
 kiiravine idou da sinina irudavero. ³⁵ Bi
 natunatuna tupadi tomotomogha da wasiwasike
 sikayoveni da siyiororoyi, bi gegha, touna

37:28: Acts 7:9 † **37:28:** Abagirugiruma wawayina
 waghawagha bata igirumi, Ismel damdi da Midiyan, bi gegha, da
 dam tanagha yisisiyeni.

isinighai. Na iwona bo, “Tagu patana anaduudu, da ere duudugu anayowogha anano Tanamama, natugu biidi.” Na natuna Jousep kiiravine idou wiiwoneni.

39

Potipa wavinena Jousep ikita kiroroveni

¹ Wasina bi Ismel damdi Jousep sikabi, sinagho Ijipt kubure da sivigimoneni na Potipa igimoni da yana wiitamariyana. Potipa touna na Ijipt kana kiiwawona yana ababagibagi wawayina ghamana tana, bi kate yana bare kanakoyakoy-
agha kadi bada.

² Yawe God na Jousep gwabine, na iviwiiteni bi bera tupana iyaberabera na miisena. Bi yana bada Ijipt tomogha yana bareye iyamakamake.

³ Raghanina yana bada Potipa ikita da Yawe God na gwabine bi iyiwiiteni da bera tupana iyaberabera na miisena, ⁴ na ivinuwamiise bi iwoneni da touna wosina yana wiitamariyana. Na Jousep itore da yana bare da kate sawara tupadi rapene, na ima debane itoura da inakoy-
agha. ⁵ Noko raghanine bi nabo inaghona, Jousep nama kiiravine na Yawe God, Potipa yana bareye wawaya wadubodi ivimiiseyedi na miisena siya-
banabanani. Yana sawara tupadi, bare kamove da kwabuve na Yawe iyiimiiseyedi. ⁶ Bi bera tupadi Jousep ima debane itoura da iyibadedi bi iyakoyayidi, na Potipa getana awaki iyin-
uwapoyenina wasina kam iyakamkam na touna kawagha.

Bi Jousep na ere tubuyina bi komerowanina. ⁷ Na nama imake gegurina bi yana bada wavinena ikita kiroroveni na igagari iwoneni bo, “Piika, taniragoba tanakena!”

⁸ Bi Jousep isinighii na iwoneni bo, “Kukita, yagu bada yitumaghanegu na getana awaki yana bare kamone iyinuwapoyenina basuna tagu mma. Sawara tupadi rapene na imaguve itoura da anakoyagha. ⁹ Bi mmko barena kamone getana iyyabo iyageekirakii da tagu naboni, na getana awaki iyanuwatotoveni da wasina tam kawagha, basuna tamna wavinena. Na metagha bi bera berona anabera da God biidi tamumu anabera?”

¹⁰ Bagune wasike gabudara patepatena iyigarana, bi Jousep iyasinisinighii, na geyawata siyiragoba bo siyamake patapata.

¹¹ Gabudara tana Jousep irughu bare kamone yana bagibagi iyabera, bi noko raghanine na bare kana wiitamariyana getana nama kamone. ¹² Na Potipa wavinena ipiika Jousep biidi da kana tarasowo ikabitawani bi iwoneni bo, “Piika, taniragoba tanakena!” Bi gegha, Jousep kana kwama wasikena gwabine ikuyoveni bi bare kamonama ivera ikanibu maghatare.

¹³ Raghanina wasikena ikita da Jousep kana tarasowo imadebane ikuyoveni bi ivera ikanibu maghatare, ¹⁴ na yana bare kana wiitamariyana damdi ikwatuvedi sipiika bi iwona bo, “Kokita! Moghanegu mmko Hibru tomoyina meko ipiikeni bareye na ivibera berowaneda! Irughu yagu tupayaraye bi iberatowoyi da iyakenegu, na arakapara da ghamana. ¹⁵ Bi raghan-

ina iwaiyanegu arakapara, na kana kwama ririguve ikuyoveni, bi ivera ikanibu maghatare.”

¹⁶ Wasikena tarasowona gwabine ikabitawani patana da Jousep yana bada iveramagha bar-eye. ¹⁷ Wasina bi moghanena bada sisiyina mayimayiyina iwoneni bo, “Noko wiibagubagurana Hibru tomoyina meko kupiiken mabo, na irughu yagu tupayaraye bi iwiini da iyibera berowanegu. ¹⁸ Bi raghanina arakapara na, kana tarasowo ririguve ikuyoveni bi ivera ikanibu maghatare.”

¹⁹ Wasina bi Potipa wavinena yana sisiya iwaiyana na nuwanuwana ipughu kirakii ²⁰ da iwona, na iyo damdi Jousep sikabitawani bi biwa gawarine sitorerughuveni, meme kiiwawo yana biwa damdi satutoura, na nama imakae.

Bi raghanina Jousep biwa gawarina kamone iyamakamake, ²¹ na Yawe God na gwabine; bi ivinuwayuyuneni da ivimiiseyeni, na biwa gawarina kana bodaboda ivinuwamiise kirakii touna biidi. ²² Na Jousep itore da iiyawogha nama biwa gawarina kamone na kadi bada, bi awaki bagibagidi name siyaberabera na iyakoyakoyayidi. ²³ Na biwa gawarina kana bodaboda bagibagi mekodi Jousep iyirutamariyeni na iyakoyakoy-
agha gegha iyanoghosidina, basuna Yawe God na gwabine, bi wiiwiita ivereni da bera tupana iyaberaberana miisena.

40

Redu kana verevereyana da kam kadi gabugabuna

¹ Raghani viya murine, na Pero* yana redu verevereyana badana† da kam gabugabuna badana bera berodi mududi sibera yadi kiiwawo biidi. ² Na nuwanuwana ipughu nokodi yana bagibagi damdi bata biiyadi, ³ da biwa gawarina, bare kana koyakoyagha kadi bada yana bareye sitorerughuvedi, gawarina tanagha meme Jousep sitorena. ⁴ Bi biwa gawarine simake raghani iguri, na koyakoyagha kadi bada, Jousep irupoyedi da yadi wiitamariyana. Bi biwa gawarina kamone siyamakamake. ⁵ Da nubabasu tana tomotomoyidi bata - redu verevereyana badana da kam gabugabuna badana simimeu, bi yadi mimeu na basudi bogaebogae.

⁶ Didibare raghanina Jousep ipiika toudi biidi na ikitadi da siyinuwabero. ⁷ Na ivitarakiyanedi bo, “Awaki kiiravine kata mayiyimi sibero kirakii?”

⁸ Bi siwonabodeni bo, “Toumii kamimeu, bi getana iiyabo mma da yama mimeu basudi iya-wonemii.”

Na Jousep iwona bo, “Wasina, God kawagha yi-wiita da mimeu yawonawiiakowa. Yami mimeu kowonegu.”

⁹ Wasina bi redu verevereyana badana iwona bo, “Yagu mimeu kamone na *greip* uravina naghoguve akita, ¹⁰ debane na ragharaghana

---

* **40:1:** Ijipt damdi yadi kiiwawo sakwatuveni Pero. Mmkona gegha kana waghawagha waghatana. Sikabigubawosi. † **40:1:** Mmko tomoyina yana bagibagi na kiiwawo kana rarima da kam inakaratorogha yaininagha da gegha wawaya, kiiwawo tuwamorobama sinaburavina, muriye na kiiwawo inavereni inaniuna.

aroba. Bi raghanina rugurugudi sirumaghatara, da sipopo bi suwagha da simeni. ¹¹ Na uwana ayouna bi kiiwawo yana redu imaguve na arubotoboto kamone bi kiiwawona avimakabi.”

¹² Wasina bi Jousep iwona bo, “Mma naboni: da nokodi ragharagha aroba na yana basuna gabudara aroba. ¹³ Bi gabudara aroba murine na kiiwawo inikanibuvem da yam gawara inaverem, bi yana redu imane kuni imakabi ware yana redu kana verevereyana roro kuyaberaberana naboni. ¹⁴ Bi raghanine bera inarotomana tam biidi na kunoghosigu bi yam miisena anakita, da kiiravigu; kiiwawo biidi kunikawa da mmko gawarinama anikanibutaveyana. ¹⁵ Kiiravine wawaya tupeyenama Hibru damdi tanavidima sipiikegu, bi bada mma Ijptne, na gegha awaki berona ayabera da biwa gawarine sitorerughu-vegu.”

¹⁶ Wasina bi kam kadi gabugabuna badana iwaiyana da redu verevereyana badana yana mimeu kana wonavereyana irotomana na Jousep iwonen bo, “Tagu teya naboni amimeu da bred irigidi aroba gayamiguve akunapa. ¹⁷ Bi iriga wowone na kam gibugibudi bogaebogae kiiwawo kiiravine, bi manu irigina kamonama siyakamkam.”

¹⁸ Na Jousep iwona bo, “Mma naboni: da nokodi iriga aroba na yana basuna gabudara aroba. ¹⁹ Bi gabudara aroba murine na kiiwawo inikanibuvem da kanighom sinakasiyarayi! Bi tubuyim kiiye sinakuwiirorogi bi manu vighom sinakani.”

20 Wasina bi gabudara aroba murine, na kiiwawo yana tubugha gabudarine, na kepo tana ibera yana ababagibagi damdi kadi babada ghamaghamadi kiiravidiye; redu kana verevereyana badana da kam kadi gabugabuna badana ivikanibuvedi yana ababagibagi damdi kadi babada naghodiye. 21 Redu verevereyana badana yana gawara iveremayeni, da kiiwawo imane bada redu inimakabimayeni, 22 bi iwonana kam kadi gabugabuna badana kanighona sikasiyarayi bi sikuwiirogi, metagha Jousep yana wonawiiakowa iwonedo na naboni itubugha. 23 Bi redu kana verevereyana badana gegha Jousep iyanoghosina; touna Jousep ivinuawawapi.

41

Kiiwawo yana mimeu

1 Bodu bata sikovi murine, Ijpt kana kiiwawo imimeu. Yana mimeu mma naboni: Da touna Nail rarimina ririne iyamiimiiri, 2 bi kau miisedi bi takutakukudi yadi 7 rarimama sigae da siviya siyakamkam. 3 Bi muridigha na kau berodi kirakiramidi yadi 7 bada Nail rariminama sigae, da kau takutakukudi simiiri tawanidi rarima kawabarane. 4 Nokodi kau berodi bi kirakiramidi, kau miisedi takutakukudi yadi 7 sikamkovi. Wasina bi kiiwawo ivitunoka na imataka.

5 Bi ikena nuwawapa magha na bada imimeu. Da wit kuvedi miisedi tavetaveyana yaporidi yadi 7 nama kiina tanagha sirukewakewa. 6 Wasina bi muridigha na kuvedi yadi 7 sikarapumka sigae, da uwadi na kumararayidi, bi

nada raghani matana yanununa muyamuyana ivikarunughana. ⁷ Nokodi kuvedi kumararayidi, kuvedi miisedi bi ruruvidi yadi 7 sivitonanidi. Wasina bi kiiwawo imataka na inuwagiura da touna iyamimeu.

⁸ Didibare igeghomiiri na ivinuwabero, na sisiya idaru mimeu kadi wonawonavereyana Ijpt kamone da kate akowa damdi tupadi siyapi-ika touna biidi. Kiiwawo yana mimeu iwoned, bi getana iiyabo rubana da nokodi mimeu bata basudi iyawonaverenina.

⁹ Wasina bi redu verevereyana badana ki-iwawo iwoneni bo, “Tagu, kata yagu berona anoghosi. ¹⁰ Da naghove noko raghanine nuwanuwam ipughu kam gabugabuna badana da tagu biidi, bi biwa gawarina Potipa yana bare kamone kutorerughvemii. ¹¹ Toumii tatadi-geggha nubabasu tana kamimeu, bi mimeudi yadi basuna bogaebogae. ¹² Name na Hibru tomogha yaragina toumii yawata, tounana Potipa yana wiitamariyana. Yama mimeu kawoneni, na yadi basuna iwonaveremii. ¹³ Metagha iwonemii na naboni itubugha, da yagu gawara kuveremayegu, bi kuwona na kam gabugabuna badana kanighona sikasiyarayi da sivorogi.”

¹⁴ Wasina bi kiiwawo yana sisiya idaru Jousep biidi na yaininagha biwa gawarinama sivikanibuveni. Raghanina ivimura ikovi bi kwama miisedi ivikote murine na, sikabi sipiikeni kiiwawo biidi. ¹⁵ Da kiiwawo ivisisiya Jousep biidi iwona bo, “Tagu nubabasuve amimeu, bi getana iiyabo rubana da yagu mimeu basudi iyawonavereguna. Bi awaiyana da

raghanina mimeu kwawaiyana, na yadi basuna kwawonavereyana.”

¹⁶ Na Jousep iwona bo, “Tagu gerubagu da an-
abera, bi God kawagha wonabodeyana miisena
kiiwawo inavereni.”

²⁵ Wasina bi Pero yana mimeu yadi bata ivi-
sisiyedi ikovi na Jousep iwona bo, “Kiiwawo,
nokodi mimeu yadi bata na mayimayiyidi bi ba-
sudi tanagha. Bi God awaki pinimina bi inabera
na kiiwawo biidi ivimaghatari. ²⁶ Nokodi kau
miisedi yadi 7 na toudi bodu miisedi yadi 7, bi
kate wit kuvedi miisedi yadi 7 na bada bodu
miisedi yadi 7; bi mimeudi na mayimayiyidi da
basudi tanagha. ²⁷ Bi nokodi kau kirakiramidi
yadi 7 murigha sigae na bodu 7, da kate wit
kumararayidi kuvedi yadi 7 raghani matana ya-
nununa ikabisisi na ivikarunughana na sivivi: Na
toudi kapoe bodudi yadi 7 yirupatanedi.

²⁸ Kiiwawo, mmko metagha awonem na
inatubugha: basuna God pinimina bi awaki
inabera na iviyevevem. ²⁹ Bodu yadi 7 kamone
na moura ghamanakina yapiipiika Ijipt kuburina
tupane, ³⁰ bi gegha da kapoe bodudi bada yadi
7 murigha sinapiika, na wawaya Ijipt kubure
moura raghanina sininagonagoveni, basuna
kapoe kubura tupana inakabimumu. ³¹ Da
moura ghamanakina raghanina kate gegha
sinanoghosina, basuna kapoe muriye yapiipiika,
na inabero kirakii. ³² Yana basuna naboni
kiiravine na kiiwawo nokodi mimeu yadi bata
kukita bi mmko noghosina na God tounamani
ikayoveni, na pinimina bi berana inabera.

³³ Na kiiwawo, memeda kata na tomogha akakovina bi nuwanuwagiurina kuninoyeni bi kunatore da Ijpt kuburina tupana inibadeni. ³⁴ Bi kate Ijpt kubura kamone babada mududi kunavinegha. Bi moura raghanine na kabipura ribadi 5 kamodima tana sinakabitaveni da maghara bareye sinatoura. ³⁵ Mmkodi babada moura raghanine kam tupadi sinituwiitaghoma. Bi tam gamomve na kwanatu nunudigha kam sinimaghara bi sinakighudi da nokona wawaya kadi kam. ³⁶ Bi mmko kamna sinanuwatawani da wawaya kadi kabiwiitete raghanina kapoe bodudi yadi 7 sinapiika Ijpt kuburena. Da mmko kedane na wawaya gegha vitonana sinarabobona.”

Jousep Igipt kamone yibada

³⁷ Wasina bi kiiwawo da yana ababagibagi damdi kadi babada tupadi Jousep yana nuwagiura miisena kiiravine siviwaghasina. ³⁸ Na yana wiitamariyana iwonedo bo, “Wiisuwona God kanumina Jousep gwabine; touda gerubana wawaya tana nuwanuwagiurina tana banani ware mmko tomoyina naboni.” ³⁹ Na kiiwawo imakewamira iwona bo, “Jousep, God mmkodi bera tupadi tam biidi ivimaghataridi kiiravine, na memeda getana iyyabo meme akakovina bo nuwanuwagiurina tam naboni. ⁴⁰ Anatorem yagu kubura kunibadeni, bi yagu wawaya tupadi sinawaiyanem bi gamom sinakabisisireni. Bi tagu kawagha kiiwawo, kiiravine na yagu wiibadana inagee kirakii gegha tam naboni. ⁴¹ Tagu

kata avineyim da Ijpt kuburina tupana kana wi-
ibadana.” ⁴² Wasina bi kana imakwaki kiiwawo
yana matakira debane* na tounamani imane
ikabitaveni da Jousep imane iviyagha. Bi kiiki-
iwawo kadi kwama yeyeghaninama ivikoteni bi
gould posaru kanighone iviruvivireni.

⁴⁵ Wasina bi kiiwawo Ijpt gamodima Jousep
waghawagha ivereni Jepenet-Paniya.† Bi bada
wasike ivereni da wavinena; kana waghawagha
Esenet. Bi tamananaki na Potipera bi On kubu-
rina kana prist.‡ Wasina Jousep Ijpt kuburina
tupana ivibadeni. ⁴⁶ Noko raghanine na Jousep
kana bodu 30, bi kiiwawo wiibadana ivereni.
Na kiiwawo gwabinama ikanibutaveyana da Ijpt
kuburina tupana ipepewawiiwoneni.

⁴⁷ Moura bodudi yadi seven kamone, na
tanawa kam ghamana ivereyana. ⁴⁸ Nokodi
bodudi yadi 7 kamone, na Jousep Ijpt kubu-
rina tupane kam ivituwiitaghoma, da kwanatu
nunudigha ivimaghara. Kwanatu nunudigha,
na kwabu name riridiye na kam nama ivituwi-
itaghoma. ⁴⁹ Jousep wit kamdi riba kiikiitowana
ivitubugha ware egha kikire naboni na gerubana
da iyakabirubata maghana.

⁵³ Wasina bi moura bodudi yadi 7 Ijpt kubure

---

* **41:42:** Wiibada matakirina bi wiisuwona da Jousep na
kiiwawo yana wiibadane da yana sisiye iyabagibagi. † **41:45:**
Ijpt yadi gamoma waghawagha Jefenet-faniya yana basuna God
yisisiya bi yamakamake. ‡ **41:45:** On na kwanatu Hiliopolis
kana waghawagha tana. Noko kuburine na wawaya gabudara
sapepeteni.

ipiika tughura, ⁵⁴ bi bada kapoe bodudi yadi 7 idagu, metagha Jousep ivisisiyana. Kapoe ghamana kubura mududiye bada itubugha, bi Ijipt kuburina tupane na kam nama. ⁵⁵ Bi raghanina Ijipt damdi vitonana sidagu siyaraborabobo, na kiiwawo siyibabiini da kam iyaveredi. Na iwonedo bo, “Konagho Jousep biidi da awaki inawonemina kobera.” ⁵⁶ Kapoe kubura tupana ikabimumu bi Ijipt kubure na ibero kirakii da Jousep maghara baredi ikabitavetaveyana bi wit iyigimona Ijipt damdi biiyadi. ⁵⁷ Kubura mududiye na bada kapoe ibero kirakii, na wawaya nokodi kuburidima sipiika Ijiptma da Jousep gwabinama wit siyagimona.

42

Jeikap natunatuna iviporadi Ijiptma

¹ Raghanina Jeikap akowa ikabi da wit name Ijiptne, na natunatuna iwonedo bo, “Awaki tana konabera bo gegha? ² Na mma naboni! Tagu awaiyana da name Ijiptne na wit samakamake. Koyowogha konanagho nabo da wit konagimona kiiravidaa, da tanayawa bi gegha tanarabobona!”

³ Wasina bi Jousep warewaresina iyiyarokodi yadi 10 siyowogha Ijiptma da wit siyagimona. ⁴ Bi Jeikap inaghara na Jousep tiinaru waghata Benjiman gegha iyiporana basuna kate bi awaki berona touna biidi inakayotubugha. ⁵ Kenen kubure kapoe ibero kirakii na Jeikap natunatuna, wawaya mududi yawata siyowogha Ijiptma da wit siyagimona.

⁶ Wasina bi Jousep, Ijpt iyibadeni na raghanine, wawaya biiyadi wit iyigimona kuburina tupane. Na raghanina warewaresina siverakanibu na sipepeteni da mayiyidi siyowogha do-bodobove. ⁷ Jousep warewaresina iyiyarokodi ikitarutavedi da iyakovidi bi ibera da ware iyinagonagovedi na iwonaghakighakiyedi bo, “Tami mema kopiika?”*

Na warewaresina siwona bo, “Kenen kuburama kapiika da kam kanagimona.”

⁸ Jousep warewaresina iyiyarokodi iyakovidi, bi toudi, touna sivinagonagoveni. ⁹ Bi naghove waghata imimeuvedina inoghosi na iwona bo, “Tami na kitawiikighu dammi! Bi yama kubura mekodi noganogadi konakita kiiravine kopiika.”

¹⁰ Bi warewaresina iyiyarokodi siwona bo, “Gegha, bada, toumii na yam wiitamariyana bi kapiika kam kanagimona.”

²¹ Na toudimani sivisisiya siwona bo, “Wisuwona touda awaki tabera tiidaru biidi, kiiravine na mmko arona takabikabi. Basuna yana nuwavisi metagha na takita bi raghanine yana yawa kiiravine ikabida touda biiyadi, na getayawaiyaneni, noko biidi mmko nuwapoyina tabanabanani.”

²² Rubin iwona bo, “Roro na tagu awaki awonemi, “Tomogha gisigisi gegha koniberoni! Bi yagu sisiya gekoyawaiyanenina! Na katana yana rabobo miisanina takabikabi.”

---

* **42:7:** Touna gegha Hibru gamodima iyisisiya toudi biiyadi bi wawaya tanama iyawonawonavereyana. **42:9:** Gen 37:5-10
42:22: Gen 37:21,22

23 Bi sinoghosi da Jousep yadi gamo geiyawaiwaiyanana basuna Ijipt gamodima iyisisiya bi wawaya tana iyiharaveredi.

Jousep warewaresina wit gwabinama sigimona bi sikawara siveramagha Kenen kubure tamadinaki biidi. Muriyena siveramagha da wit siyagimona magha.

45

Jousep ividebena mayeni

⁴ Wasina bi Jousep warewaresina iwonedo bo, “Maboda kopiika ririguve.” Bi sipiika ririne na iwona bo, “Tagu waresimi Jousep, iyyabo kovigimoneni Midiyan damdi da toudi sikabigu sinagho Ijipt damdi biiyadi. ⁵ Na genuwanuwami sinavisi bo tamimani koniwawuvivirana da mabo kovigimonegu, basuna God tounamani iviporagu avinagho da wawaya aiyawiidi. ⁶ Kiiravine kata na bodu bata gomara mmko kuburina kamone. Bi bodu yadi ⁵ kamodiye na kwabu beradi da kabipura gegha. ⁷ Na God iviporagu avinagho da mmko berakayowiiwiiyakinama aiyawiimi da nosinosimi viya mmko kuburine sinamake. ⁸ Na getami koyiporagu mabo, bi gegha da God. Na itoregu da kiiwawo yana bada ghamanakina tana, yana wawaya kadi koyakoyagha da kate Ijipt kuburina tupana kana wiibadana.

⁹ Na konagho yaininagha, tamagunaki biidi bi kowoneni bo, ‘Natum Jousep iwona da, “God iberagu da Ijipt kuburina tupana kana bada.

Na kuyowogha yaininagha tagu biidi bi gekunimetewana. ¹⁰ Bi Gosen kubure kunamake, da tagu ririguve - tam, natunatum, tubutubum, yam ribiribi gisigisidi da ghamaghamadi da kate sawara rapemve na tupadi. ¹¹ Da name na tagu kam anavereveremi, basuna gomara bodudi yadi 5 katara bada sinapiika. Bi meboda gekonayowogha na tam, yam rakaraka da yam ribiribi yawata tupami vitonana konarabobo.” ’ ’ ”

²⁵ Wasina bi Jousep warewaresina iyiyarokodi Ijipt sikanibutaveni siveramagha Kenen kubure tamadinaki biidi.

²⁶ Raghanina sipiika na siwoneni bo, “Jousep patana yawayawiina, bi wiisuwona Ijipt kuburina tupana yibadeni.” Jeikap yadi sisiya iwaiyana na nuwanuwana irugaogaowori da gegha iyigeruvedina. ²⁷ Bi raghanina sisiya tupadi metagha Jousep iwonedni na siwoneni, bi kate ikita da Jousep weigon iviporapora da siyigeru siyaveramagha Ijiptma. Na tamadinaki Jeikap yana noghota inoveramagha.

²⁸ Na iwona bo, “Wonawaghata! Natugu Jousep patana yawayawiina. Ananagho anakita bi muriye da anarabobo.”

46

Jeikap iyowogha Ijiptma

¹ Wasina bi Jeikap yana sawara tupadi rapenena iguguwa itouya Ijiptma, bi raghanina Bi-asibama ivera kanibu, na ribiribi tana igabuni da tamananaki Aisik yana God biidi isuwara.

² Bi nubabasuve na God mimeu kamone ivisisiya Jeikap biidi iwona bo, “Jeikap! Jeikap!”

Jeikap iwonabodeyana, “Tagu mma.”

³ Na God iwona bo, “Taguna God, bi tamamnaki yana God, na gegha Ijptma yowogha kunanagharenina, kiiravine name anabera da nosinosimi inidam kiitowana. ⁴ Tagu yawata tanayowogha Ijptma, bi muriye na wiisuwona nosinosimi anakabidi sinaveramagha mabo Kenenma. Bi raghanina kuna rabobona natum Jousep inakabununayim bi inadogum.”

⁵ Wasina Jeikap Biasiba kuburina ikuyoveni, na natunatuna sigeghomiiri tamadinaki, bi toudi natuwavinedi da natunatudi yawata weigonye sivigerudi mekodi kiiwawo iviporaporana. ⁶⁻⁷ Bi kate yadi ribiribi tupadi da sawara rapediye mekodi Kenen kubure siyounana bi siyowogha Ijptma. Na Jeikap yana rakaraka tupana yawata sinagho natunatuna tomotomogha da wasiwasike da tubutubuna tupadi.

Jeikap yana rakaraka yawata sipiika Ijptma

²⁸ Gosen kubura siyitutukabikabi na Jeikap natuna Jiuda ivipora, ivinagho da Jousep iyitarakiiyaneni da Gosen kubura kedana iyiyeeveni. Bi raghanina Gosen kubure siverakanibu, ²⁹ na Jousep yana seriyot* ikabununagha bi inagho da tamananaki

---

46:6-7: Acts 7:15 * **46:29:** Seriyot na dedewaga kayena bata bi wawaya tanagha yageru bi ribiribi kana waghawagha hosi yatayitayini. Bi geaviya kawagha kamone siyagerugeruna bi wagawaga wote yawata.

Jeikap iyaverabodeni. Bi ibananidi, na Jousep tamananaki itaraghuni bi iduu kirakii. ³⁰ Wasina Jeikap iwona bo, “Jousep, katada akitam bi akovi da yawayawiim na wasina bi nuwamiiseye anarabobo.”

48

Jeikap, Ifreim da Manasa ivimiiseyedi

¹ Raghani viya murine na Jousep siwoneni bo, “Tamamnaki igubaga.” Na natunatuna bata Manasa da Ifreim irutayinidi, bi sinagho da Jeikap siyakita.

² Raghanina wawaya Jeikap siwoneni bo, “Natum Jousep kitam kiiravine ipiika,” na Jeikap (kana waghawagha tana Isrel) ivimaramaragateni da yana kenakena gawarinama ikena geghomiiri.

³ Wasina bi Jeikap, Jousep iwoneneni bo, “God Maragata Kirakiina irumaghatara tagu biidi Bi-asiba (kana waghawagha tana Lus) kwanatune, Kenen kubura kamone da ivimiiseyegu, ⁴ bi iwonegu bo, ‘Natunatum korotodi anaverem, bi nosinosim anaberadi da kadi dam sinakoroto bi Kenen tanavina nosinosim anaveredi, da sini-rapenena waghasi.’ ”

⁵ Bi Jeikap iwona bo, “Natunatum yadi bata, Ifreim da Manasa kiiravidiye, iiyawogha Ijpt kubure situbugha yainagha bi muriye apiika mabo, na tagu rapeguve ware natunatugu Rubin da Simiyon naboni. ⁶ Bi natunatum muriye

sinatubughana, tam rapemve bi tanawa sini-rapeneyana na turadi iyiyarokodi, Ifreim da Manasa kadi waghawaghae sinayoyo.”

¹³ Jousep natunatuna bata ipiikedi, da Ifreim, na Jeikap dugenama ikabi wiimiiri, bi Manasa na, Jeikap katiiyanama ikabi wiimiiri. ¹⁴⁻²¹ Bi gegha, Jeikap imana ivikasiruwireni, da katiiyana Ifreim gayamine itore bagune touna murimurina, bi dugena Manasa gayamine itore bagune touna iyarokona. Bi raghanina Jousep ikita da tamananaki katiiyana Ifreim gayamine itore, na geiyinuwamiisena. Na tamananaki imana ikabi, ware Ifreim gayaminama iyakabitaveni bi Manasa gayamine iyatore* na iwona bo, “Gegha, tamada! Manasa iyarokona, katiiyam gayamine kutore.”

Bi tamananaki isinighii na iwona bo, “Natugu, akovi awaki aberabera. Manasa kana waghawagha inaragata bi nosinosina inidam kiitowana, bi gegha da, tiinaru inage kirakii bi nosinosina kadi dam sinakoroto.” Na noko gabudarine ededidi bata ivimiiseyedi iwona bo, “Yagu God, iiyabo tamagunaki Aisik da tubugunaki Abraham siyapeepetenina, God, iiyabo yagu yawa tupane ikoyayigu ware sip kadibodaboda naboni,

---

* **48:14-21:** Hibru damdi yadi noghote na katiiya touna iragata kirakii gegha naboni duggeduge, na tomogha gisigisi meko Jeikap katiiyana debane itorena, touna wiimiiseyana miisena inakabi. Noko kiiravine Jousep inokeni raghanina Jeikap katiiyana tomogha murimurina debane itorena.

Yam aneya, iiyabo bero tupadi gwabidima ivi-
tarababaranegu,
na mmkodi tomotomoyidi inimiiseyedi.
Basuna mmkodi tomotomoyidi kiiravidiye na,
wawaya kagu waghawagha da tamagunaki
Aisik kana waghawagha
da tubugunaki Abraham kana waghawagha
sinanoghota wiiwoneni,
bi anoghonoghosi da nosinosim korotodi mmko
kuburine sinatubugha.
Isrel damdi kami waghawaghae raghanina
wiimiiseyana sinaberabera, na sinawona bo
'Karurupari da God wiimiiseyana inaverem
naboni Ifreim da Manasa iveredina.'"
Na Jeikap noko kedane Ifreim kana waghawagha
itore ivinagho bi Manasa kana waghawagha
ivimuri.
Wasina bi Jeikap, Jousep ivimiiseyeni iwona bo,
"Jousep, kukita, pinimina bi anarabobo, bi God
na gwabimiye, da inakabimi konaveramagha Ke-
nenma nosinosinakimi yadi tanave."

49

Jiuda wiimiiseyana ikabi

*Wasina bi Jeikap natunatuna ikwatuvedi sipiika
touna biidi, bi ivimiiseyedi iwonedu da raghani
muriye awaki beradi sinatubugha toudi biiyadi. Bi
natuna Jiuda mma naboni iwoneni:*

⁸ "Jiuda, warewaresim sinakabepepim da
sinapepetem, basuna kam aviya kanighodiye
kwayouna da kwageiwayidi. ⁹ Tam ware
laiyon natuna, tam kunimaragata da wawaya
kunibadedi. Bi ware laiyon meko kana

iyuwa yaburavi yakani, bi yaveramagha yakenayowogha da yiyawiitaveyana. Bi iiyabo rubana inanagho da inakasiwiimataki? Getana da iiyabo! ¹⁰ Bi Yawe God yana wiikiwawo matakirina dighonina, na Jiuda imane inamake bi nosinosina nonowa sinibada patana da iiyabo noko wiibadana rapene inapiika na dam tupadi sinakabikuwayeni.”

³³ Raghanina Jeikap natunatuna iwonawiiyoy-owanedi ikovi, na kayena itourageegeeyana yana kenakena gawarine bi ikenayowogha. Da yawi-ina itavena tughureni bi irabobo.

Jeikap bodu yadi 17 Ijpt kamone imakae, bi yana yawa bodudi tupana na 147.

50

Jousep warewaresina iwonawiiyoyowanedi

¹⁵ Raghanina Jousep warewaresina sakovi da tamadinaki irabobo, na toudimani sivisiya bo, “Memeda Jousep patana nuwanuwana touda bi-iyadi inapughu da awaki bera berodi naghove tabera touna biidi na kana biwa inakabi.”

¹⁶ Na sisiya sidaru Jousep biidi, siwona bo, “Tamadanaki mmkodi wonawiiyoyowanama iwonemii bi muriye da irabobo. ¹⁷ ‘Mma naboni Jousep konawoneni, “Ibabiim da warewaresim yadi tamumu da kate berona sibera da sivikayotaketowanem na kunoghotatavedi.” ’ Na katana kiibabiim da toumii na tamamnaki yana God yana wiiwiitamariyana, na yama berona kunoghotatavedi.” Raghanina Jousep

mmko sisiyina iwaiyaneni na idou. ¹⁸ Wasina bi warewaresina sipiika da naghone sipepeta siyowogha dobodobove, bi siwona bo, “Kita, toudi na yam wiiwiitamariyana.”

¹⁹ Bi gegha da Jousep iwonedo bo, “Gekonaganagharana, tagu na gegha God, bi gebiwa anaveremina. ²⁰ Naghove yami kayowana da koyiberogu, bi God ikayoveni na iwamiri da miisena ibera, da wawaya korotodi gegha sinarabobona, bi yawayawiidi sinamake naboni kata takitakitana. ²¹ Na noko biidi gekonaganagharana, tami da natunatumu gisigisidi anabodami.” Noko naboni, iwonawiiyoyowanedi bi nuwamiimiiseye ivisisiya toudi biyadi.

Buk Baibel long Anuki
Portions of the Holy Bible in the Anuki language of
Papua New Guinea
Buk Baibel long tokples Anuki long Niugini

copyright © 2010-2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Anuki

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-06-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

3c3405c8-4e9b-582a-95e8-4f2128c4872e